

Bekanta dig med ägarkundsförmånerna s. 40

samarbete

ÄGARKUNDERNAS EGEN TIDNING SEPTEMBER 2014

I Matbilagan
Energimat
på rödbeta

10
**FRÅGOR OM
PENSIONS-
SPARANDE**

**I FÖRETAGSBYN FÅR
ELEVERNA LÄRA
SIG SAMARBETE**

**ORDNING
PÅ TORPET**
Dammråttorna
i styr och fräscha
kakelplattor

**Goda
grannar**

Är din granne gårdspolis
eller fredlig blomskötare?

KAI OVASKAINEN
chefredaktör

Skatt på skatt

”Räkningar och skatter måste betalas”, konstaterar eleverna i tidningen Samarbetes artikel (s. 18) efter en dag i Företagsbyn. De har ju så rätt – det behövs pengar för att hålla samhällshjulen rullande.

Alla förstår skatternas betydelse förr eller senare, men många lever sina liv ovetande om hur skattebördan egentligen fördelar sig. I dag är skatternas andel av till exempel affärernas livsmedelspriser över 40 procent.

Mervärdesskatten (momsen), vars nivå är föremål för ständig diskussion, är nog den mest bekanta skatten för oss finländare. I dag är ”matmomsen” 14 procent i Finland, medan den genomsnittliga skattesatsen i de gamla EU-länderna är 5,4 procent. I Spanien och Italien är momsen på livsmedel fyra procent. I England och Irland uppbärs ingen mervärdesskatt på livsmedel.

De övriga skatteposterna, som hänför sig till hela livsmedelskedjan, utgörs av bland annat inkomst-

skatter, lönebikostnader, varuskatte, samfundsskatter, miljöskatter och energiskatter. De skatter och avgifter av skattenatur som finns inbakade i livsmedelspriserna täcker en stor del av samhällets utgifter.

Handeln anklagas ibland för att lägga beslag på en oskäligt stor del av intäkterna från livsmedelsförsäljningen. I diskussionen förbises ofta handelns ökade uppgifts- och utgiftsbörda och därför är det viktigt att visa hur det egentligen förhåller sig.

En noggrann analys i ett av S-gruppens handelslag gav vid handen att affärerna förtjänar cirka åtta cent på en genomsnittlig försäljning om 28 euro. Den marginalen reservaras som buffert.

Skatterna är nödvändiga, men handeln undanber sig nya belastningar som drabbar kunderna och konsumenterna. Utgiftsbördan och dagens ekonomiska läge har tyvärr lett till minskad försäljning och en beklaglig nedgång i antalet arbetsplatser.

S-
Förmån
2 €

41

Stand up-show
med Mika Eirtovaara

Förmåner och nyheter i september

- 40 **Teater:** Romeo och Julia i Seinäjoki, Risto Rappare i Tammerfors
- 42 **För familjer:** Ännu hinner du uppleva KINGI på Borgbacken
- 42 **Evenemang:** Internationell konstutställning i Esbo
- 43 **På resa:** Kabaré på båtresan med Eckerö Line till Tallinn
- 45 **Månadens fråga:** Mobilcertifikat – vad handlar det om?

6

Grannen här, god dag!

En god granne hälsar, tar hänsyn och respekterar.

I Matbilagan

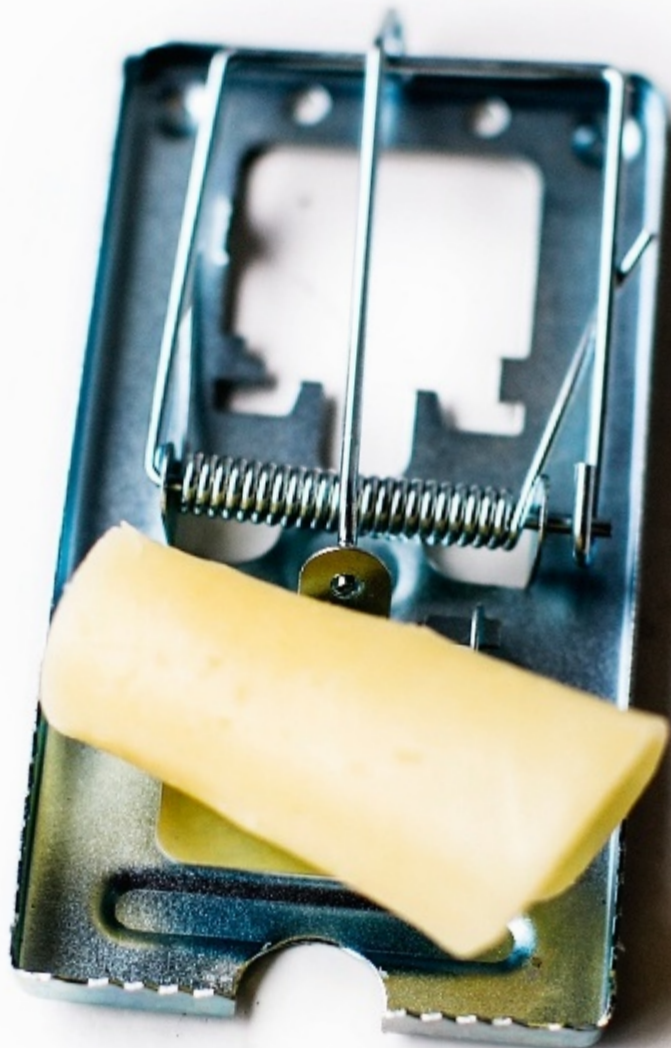
Fakta om tonfisk

I det här numret

- 11 Tryggt i höstmörkret**
En lampa eller reflex gör att du syns på en mörk väg
- 12 Stilig till höst**
Tröja och jeans är säsongens ledigaste klädsel
- 16 Traditionell läckerhet och festivalmat**
Juustoporttis brödst faller alla åldrar i smaken
- 18 En dag i de vuxnas värld**
I Företagsbyn är det barnen som sitter i ledningen
- 22 Läckerheter med mexikansk fläkt**
Känner du igen skillnaderna mellan tortilla, fajita och burrito?
- 28 Lönar det sig att pensionsspara?**
Så här sparar du inför pensionsdagarna
- 31 Dammråttorna i schack**
En energismart dammsugare är både tyst och effektiv
- 33 I väncirklar suddas gränserna ut**
Alla är välkomna till väncirklarna - både volontärer och vänbehövande
- 36 Hemmets blickfångare**
Kaklar med strukturyta och färgat fogbruk piggar upp inredningen

I varje nummer

2 Välkommen 4 Bra att veta 21 Snygg & fräsch 24 Varsågod! 25 Månadens kolumn
26 Teknik & fakta 38 På jobb hos dig 39 Ägarkundssidorna 46 Läsartävling 47 Bildkryss

Se upp för sorkfeber

Skogssorkarnas avföring innehåller ofta Puumala-virus som kan infektera människan via andningsvägarna. Viruset, som ger den besvärliga sjukdomen sorkfeber, är infektiöst upp till två veckor inomhus.

Hjälp av katten

Katter kan hålla smågnagare i schack, men för att katten skall vara till nytta måste den tycka om att jaga. Lata huskatter gör i regel ingen större nytta.

Farväl till mössen

Att bli av med ovälkomna gnagare är svårt, men inte alldeles omöjligt.

förstäder och på landsbygden får höstens första köldknäpp möss och skogssorkar att söka skydd inomhus.

”Skogsmöss som söker sig in i byggnader är ett problem främst i landets södra och mellersta delar, medan skogssorkar är ovälkomna inomhus-gäster i hela landet”, säger **Heikki Henttonen** som är professor i forstzoologi på Skogsforskningsinstitutet.

Bekämpningen av gnagare inleds lämpligen med att kontrollera att det inte finns öppna avfalls-kärl eller komposter i närheten av byggnaden. Det lönar sig att blockera alla öppningar och hål i byggnaden med finmaskigt metallnät (hönsnät).

”Tumregeln är att skogssorken kan slinka in genom öppningar av en flaskmynnings storlek.”

Eftersom både skogsmusen och skogssorken är duktiga klättrare lönar det sig att blockera spalten mellan yttertak och väggen med ett nät.

Om gnagarna lyckas forcera hindren och tar sig in i byggnaden får man i allmänhet lov att tillgripa det tyngre artilleriet. Gift är ett effektivt vapen i kampen mot objudna gnagare men risken är att djuren tar sig in i byggnadskonstruktionerna innan de dör, vilket kan leda till besvärliga luktolägenheter. Den traditionella musfällan är också ett utmärkt bekämpningsmedel.

”Bättre vapen i kampen mot gnagare finns inte”, säger Heikki Henttonen.

Om man inte klarar av att bekämpa inkräktarna på egen hand lönar det sig i allmänhet att anlita ett bekämpningsföretag. Framförallt råttor kan ge gråa hår.

Påstående:

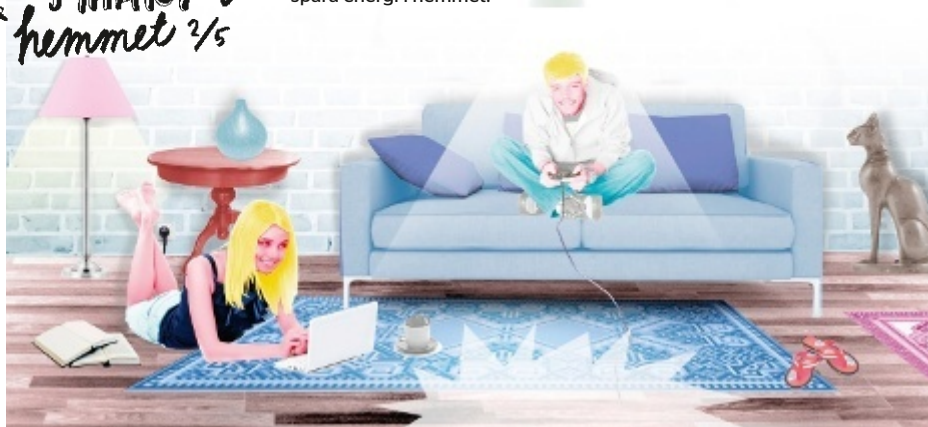
Kall luft torkar ut huden

Sanning: Ja, indirekt. Kall luft är i allmänhet torr, vilket leder till att huden avger fukt till den omgivande luften - enligt fysikens lagar strävar "systemets" delar efter jämn fuktfördelning. Uppvärmningen under den kalla tiden på året kan sänka fukthalten inomhus, vilket bidrar till att torka ut huden. Huden producerar talg som skyddar den mot uttorkning, men i kyla går talgkörtlarna på "sparlåga". När luften är kall prioriterar huden, bevarandet av värme.

Källa: Erna Snellman, professor i dermatologi vid Tammerfors universitet

ENERGI-SMART i hemmet 2/5

Branschexperter berättar hur man kan spara energi i hemmet.

SAULI PALMU

Stand by-läget förbrukar elektricitet

Bordsdator

- Slå av bordsdatorn efter användningen. Bärbara datorer (laptop) som används upprepade gånger under dagen kan vara påslagna eller stå i stand by-läge. En bärbar dator förbrukar cirka 80 procent mindre energi än en bordsdator.

TV:ns ålder avgör

- En bildrörs-TV förbrukar fem gånger mer elektricitet än en modern platt-TV. Slå alltid av TV:n till natten.

Anslut digitalboxen och spelkonsolerna till en skarvsladd

- Anslut apparaterna till en skarvsladd med strömbrytare. Genom att ställa strömbrytaren i frånläge bryter du strömmen till alla anslutna enheter.

Byt lampor

- Byt ut hemmets glödlampor mot ledlampor och/eller energisparlampor.

Handla med eftertanke och dra ur apparaternas stickproppar

- Nyttan med energisnåla apparater äts lätt upp av onödig elektronik. Undvik att köpa onödiga apparater!
- Dra ur apparaternas stickproppar när du åker på till exempel semester.

Källa: Päivi Suur-Uski, sakkunnig från Motiva Ab

Understöd regionens unga idrottare

I fjol kunde Rovaniemilaget FC Santa Claus juniorer fira att de lyckats samla flest ägarkunder kring sin verksamhet. Bedriften tillförsäkrade juniorerna den största stödpotten från handelslaget Arina.

Ägarkunden kan understöda den egna regionens junioridrottare genom att anmäla sig som supporter av en viss idrottsförening i tjänsten Oma S-kanava. Supporterverksamheten har direkt inverkan på idrottsföreningens ekonomiska stöd, eftersom stödpotten från respektive handelslag beräknas utgående från de anmälda supportrarnas Bonusgrundande inköp.

Det ekonomiska stödet inverkar inte på ägarkundernas Bonus.

"Konceptet erbjuder ett lätt och behändigt sätt att understöda regionens barn- och ungdomsverksamhet utan att själv satsa pengar. Deltagandet ger gott mod", säger handelslaget Arinas marknadsföringskoordinator **Hanna Käsmä**.

Följande handelslag deltar i supporterprogrammet: Arina, Hämeenmaa, Keula, Satakunta, Suur-Savo, Pirkanmaa, KPO och SSO. Anmäl dig som supporter i Oma S-kanava på webbadressen www.s-kanava.fi/sv.

Nybakade bullar hos Presso

När man stiger in hos Presso möts man av en härlig doft av nybakad bulle. Kaféerna serverar underbara "örfilar", piroger och hembakade smörbullar. Bullarna finns med smak av bland annat hasselnöt, kokos, mocka och aprikos. Kafépersonalen bakar de gomsme-kande bullarna på ort och ställe.

"Ingenting går upp mot nygräddad bulle. Vi strävar efter att alltid kunna servera pin-färska bullar och därför gräddar vi bullarna i små satser under hela dagen", säger Pressos kedjeförman **Janne Kulovuori**.

JIRO RAUTAINEN

Gjort i samarbete

Procenttalen i artikeln är tagna ur Yhteishyvä.fi:s enkät om grannar (Naapurikysely) som gjordes i april-maj 2014. Sammanlagt 2 787 läsare deltog i frågan.

Tolerant, fördomsfri, sympatisk, flexibel och öppen. Adjektiven är inte plockade ur en kontaktannons utan ur disponent **Ilkka Saarinen**s definition av en god granne.

”Grannsämja förutsätter att man förstår och accepterar att människor tänker i andra banor än man själv”, säger Ilkka Saarinen.

Under sina nästan trettio år som disponent i Tammerfors har han sett allt från grannidyll till öppen fejd. När människor bor tätt intill varandra kan det uppstå missförstånd och schismer.

Forskare **Antti-Jussi Kouvo** från Åbo universitet säger att förhållandet mellan grannar i allmänhet följer vissa gränskriterier. Fastän man uppskattar sina grannar och upplever dem som en trygghetsfaktor vill man inte att de kommer en för nära inpå livet.

”En god granne är ett mellanting mellan vän och främling. Man vill ha ett gott förhållande till sina grannar, men man vill inte diskutera personliga angelägenheter med dem”, säger Kouvo.

Många grannförhållanden är egentligen ganska konstiga – det enda man känner till om grannen är hans eller hennes efternamn, men ändå diskuterar man avfallskärl, ljud i trappan, nattliga besökare och så vidare.

”En god granne är ett mellanting mellan vän och främling.”

”I framförallt medelklassområden vill invånarna blanda sig så lite som möjligt i varandras göranden och låtanden.”

Oväsen och störande ljud. Undersökningen Naapurisuhteet ja -kiistat nyky-yhteiskunnassa (ung. Grannförhållanden och -fejder i dagens samhälle), som gjordes av institutionen för sociologi vid Åbo universitet under ledning av professor **Hannu Ruonavaara**, visade att grannar i allmänhet kommer bättre överens än många tror.

”Media uppmärksammar ofta och gärna grannfejder, vilket ger sken av att sådana är vanliga. I verkligheten lever de flesta finländarna i harmoni med sina grannar.”

• • •

Lovisaborna Ingalena Arvo (t.v.) och Siv-Britt Lindroos har en port mellan sina trädgårdar. Vill de ha pratsällskap eller hjälp är det bara att öppna och gå in till varandra genom porten.

GRANNEN HÄR, GOD DAG!

Du har säkert hört talas om besvärliga grannar. Kanske du själv har en sådan? Vi kan alla sträva efter att vara goda grannar. Varför inte börja med att hälsa på varandra?

TEXT LENA NELSKYLÄ
FOTO ANNI KOPONEN

Petri Arvo (t.v.) och Jari Korjus hjälper varandra med att låna verktyg och andra redskap. Under vintrarna ser grannarna till snöskottningen tillsammans.

●●● Ilkka Saarinen, som har varit disponent för över 200 husbolag, håller med.

”Så är det, men när grannar blir osams kan det hetta till ordentligt. Ibland leder fejderna till och med till rättegång”, säger han.

Den vanligaste orsaken till groll mellan grannar är oväsen och störande ljud, men också rökning, nedskräpning och felaktig sortering av avfall kan skapa osämja.

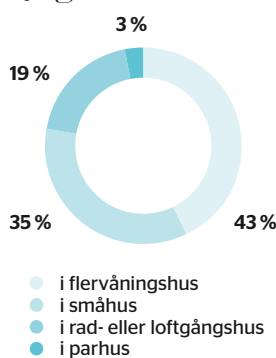
”Till och med doften av etniska kryddor kan föranleda klagomål, men då finns det nog något annat i bakgrunden. Om grannarna inte ens försöker förstå varandra kan futiliteter leda till beklagliga konflikter”, säger Ilkka Saarinen.

Under sina år som disponent har han lagt märke till att det ekonomiska läget inverkar på grannrelationerna.

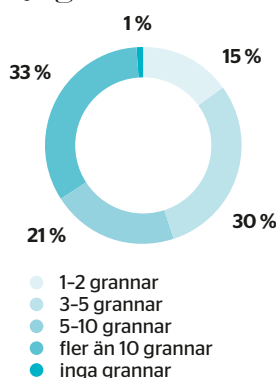
Antalet klagomål har ökat märkbart under de senaste två åren.

”När man mår bra bryr man sig i allmänhet inte om oväsentligheter, men om problemen hopar sig blir man känslig också för grannarnas liv och leverne.”

Jag bor...

Jag har...

Gårdspoliser och parkvakter. Förekomsten av tvister grannar emellan sammanhänger mer med bostadstypen än med bostadsorten. På grund av närheten till grannarna är schismer vanligare i flervåningshus och radhus än i småhusområden.

Vilka grannar är besvärligast? Antti-Jussi Kouvo blev förvånad när han konstaterade att nyfikna äldre människor inte alls är de besvärligaste grannarna.

”Pensionärerna är mer toleranta än många tror. Livet lär”, säger han med ett brett leende.

Vid Åbo universitets undersökning identifierades fyra typer av grannar, nämligen staketbyggarna som isolerar sig, gårdspoliserna som inte accepterar störningar och som har svårt att anpassa sig, parkvakterna som anpassar sig och inte lägger sig i samt miljöbyggarna som både anpassar sig och lägger sig i.

Gruppen gårdspoliser dominerades av högt utbildade medelklassfinländare med goda inkomster.

”Man kan nog förstå att människor som satsar på sitt boende och har stora bolån vill leva ett så lugnt och störningsfritt liv som möjligt.”

Gruppen gårdspoliser är större än gruppen miljöbyggare, vilket visar att det är lättare att lägga sig i andras göranden och låtanden än att anpassa sig. Enligt Hannu Ruonavaara handlar benägenheten att lägga sig i andras liv och leverne om per-

sonliga uppfattningar – men var går gränsen mellan normalt och avvikande beteende?

”Alla bör kunna stå ut med normala beteendemönster i sin livsmiljö. Om en granne av någon orsak har problem, gäller det att vara tolerant och förstående. I allmänhet kan man lösa knuten och råda bot på olägenheterna genom saklig diskussion. Det är i regel lätt att acceptera ett udda beteende om man känner till den bakomliggande orsaken”, säger Hannu Ruonavaara.

Grannarna är viktiga. Fastän de sociala medierna och dagens effektiva transportmedel har gjort världen mindre och underlättat umgänget mellan människor, är grannrelationerna fortfarande förvåningsvärt viktiga.

Undersökningar har visat att grannarna utgör 10–20 procent av finländarnas sociala nätverk. Grannarna upplevs som särskilt viktiga av äldre personer och småbarnsföräldrar, som ju tillbringar en stor del av dagen hemma och/eller på gården.

”Det bästa och enklaste sättet att bli bekant med sina grannar är att hälsa på dem”, säger Antti-Jussi Kouvo och fortsätter:

”Om kontakten med grannarna blir djupare än utbyte av några hälsningsfraser förväntar sig många någon konkret nytta av förhållandet.”

Det kan handla om till exempel lån av verktyg, barnpassning eller blomvattning under semestern. I allmänhet fördjupas och berikas grannrelationerna av ömsesidigt hjälpanande. Så kallade gårdstalkon tjänar även andra syften än rengöring och upprustning av den gemensamma gården – de för grannarna närmare varandra och främjar grannsämjan. Många goda grannförhållanden uppstår även vid sandlådan och i tvättstugan.

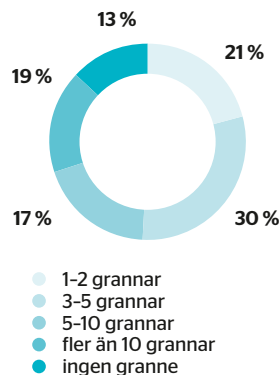
”Det lönar sig att värna om grannrelationerna eftersom de medför både trygghet och välbefinnande. Omsorg och omtanke gagnar faktiskt hela samhället”, säger Antti-Jussi Kouvo.

Fastän goda relationer är önskvärda behöver man inte känna sig tvungen att stifta närmare bekantskap med sina grannar. Var och en bör själv bedöma och avgöra vilken grannrelation som är lämplig.

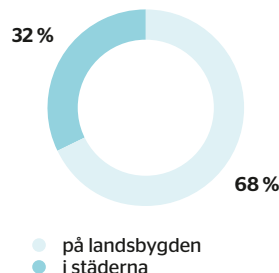
”Men det är aldrig fel att hälsa på sina grannar”, avrundar disponent Ilkka Saarinen. •

Jag känner till namnet på.....

De bästa grannarna finns...

Egenskaper hos en god granne, top 3

1. Vänlig
2. Respekterande
3. Belevad

Orsaker till gräl och tvister, top 5

1. Bristande respekt för grannarna
2. Underlåtenhet att följa gemensamma regler
3. Avvikande levnadsvanor
4. Bristande grannkännedom
5. Tätt boende

”Om grannen har problem gäller det att vara tolerant och förstående.”

Ingenting går upp mot god grannsämja och trevligt spelsällskap! Sonja Korjus (t.v.), Sanne Salminen, Ingalena Arvo, Petri Arvo, Jari Korjus och Peter Salminen spelar kubb på familjen Arvos gård.

Hjälp bakom syrenhäcken

●●● **Ella**, 6, och **Melvin**, 3, slinker in på granngården genom en öppning i syrenhäcken. Barnens mor, **Sanne Salminen**, ler nostalgiskt.

”Jag slank igenom samma häck när jag var barn. Vissa saker består.”

Sanne Salminen håller på att flytta tillbaka till sin barndomsmiljö på Norrtullsvägen i Lovisa tillsammans med familjen. Familjen Salminen beslöt att grundrenovera det nästan 200 år gamla trähuset, som är Sanne Salminens barndomshem, när hennes föräldrar flyttade till en mindre bostad.

”Den viktigaste orsaken till att jag vill flytta tillbaka hit är den underbara miljön och grannsämjan”, säger Sanne Salminen.

Trähusområdet och dess gårdar fick nytt liv på 1980-talet när familjen **Arvo** flyttade in i det mellersta huset. Områdets barn fann snabbt varandra,

vilket livade upp stämningen avsevärt.

Föräldrarna blev bekanta via barnen och det dröjde inte länge förrän de också slank igenom häckarna för att umgås, hjälpa varandra eller låna verktyg och andra redskap.

”Vi påminner faktiskt om Löljiga familjerna.”

Ingalena Arvo berättar att hjälpen alltid har funnits nära till hands.

”Vi påminner faktiskt om ”Löljiga familjerna”, eftersom vi representerar högst vanliga yrken. Här finns bland annat en ingenjör, en sömmer-ska och en sjukskötare. Vi hjälper varandra om något behöver byggas, om någon måste plåstras om eller om någons byxor måste repareras.”

”Berätta inte mer! Snart knackar

nog skattebjörnen på dörren”, säger **Sonja Korjus** leende.

Fastän många av barnen har lämnat trähusidyllen för länge sedan håller föräldrarna fortfarande kontakt med varandra.

Under sommaren lockas grannarna till varandra av förföriska grill-dofter och vintertid är bland annat snöskottning en gemensam sysselsättning. Grannarna behöver knapast ringa till varandra – det finns alltid någon som ser vad som är i görningen.

Grannarna på Norrtullsvägen beklagar att tröskeln att stifta bekantskap med nya människor har blivit högre under de senaste åren.

Många glömmer sin omgivning när de sitter nedgrävda i de sociala medierna.

”Där kan man ju inte ens grilla”, säger **Jari Korjus** med glimten i ögat. •

OBSERVERA!

Enligt lagen skall en cykel som framförs i mörker ha en framlykta med vitt eller ljusgult sken.

TRYGGT I HÖSTMÖRKRET

En lampa eller reflex gör att du syns på en mörk väg eller stig. Skillnaden kan vara hela 100 meter!

REFLEXVÄSTEN

med blyxtlås och telefonficka är bekväm och lätt att bära. Lämpar sig utmärkt för bland annat cyklister. Storlekar S-XXL. 29,95 €. De större Prisma-affärerna.

FRAMLYKTAN

med tre klara LED-lampor och snabbfäste lyser 80 timmar (blink-funktionen 320 timmar) per batteri-sats. Två AA-batterier medföljer. 19,95 €. Cat Eye. Prisma.

SAFETY LIGHT monteras på hundens halsband. Det vatten-, köld- och slagtåliga varseljuset syns på upp till fem kilometers avstånd. Batterier medföljer. Orbiloc. Kodin Terra.

FRAMLYKTAN

är lätt att fästa på och avlägsna från styrstängsen. Den behändiga lyktan med en klar LED-lampa är utmärkt som varseljuss. 3,95 €. Prisma.

FRAMLYKTAN,

som monteras på styrstängsen, finns med tre LED-lampor, 4,95 €, och med fem LED-lampor, 5,95 €. Jupiter. Prisma.

PANNLAMPAN lyser upp stigen. Ljusflödet från den stänktåliga pannlampan med lättanvänt vridreglage är 250 lumen. 54,95 €. Led Lenser. Prisma.

Kofta, 39,95 €. Storlekar
S-XXL. Triåskjorta, 24,95 €.
Storlekar S-XXL. Jeans, 29,95 €.
Storlekar 36-46. Finns även
som svarta och blåa. Aventura.
Sokos och Prisma.

*Klassiska jeans med
normal midja och 5 fickor*

Stilig till höst

En mjuk stickad tröja och byxor med smala buntar är aldrig fel. På dagen kan jeansen kombineras med en kofta och på kvällen med en snitsig blazer.

FOTO IDA NISONEN
HÅR & SMINK KAISA RINNE
STYLINGSTIPS FORMGIVARNA ANNA YLINEN, KAIIO, OCH
RIITTA-LIISA SOLMIO, AVENTURA

”Höstens mest trendiga
plagg är en hybrid mellan
kofta och tröja.

*Högelastiskt
tyg*

*Prydnads-
sömmar*

Bolero i trikå, 29,95 €.
Storlekar XS-XL. Jeans, 29,95 €.
Storlekar 36-44. Finns även
som svarta. Premoda Trendy.
Prisma. Toppen är rekvisita.

Kofta, 32,95 €. Storlekar
XS-XL. Triksåskjorta, 19,95 €.
Storlekar XS-XL. Finns även
som svart. Byxor, 19,95 €. Stor-
lekar 34-44. Finns även som
svarta. Premoda Trendy. Prisma.

” Twinsetet med stickad blus och kofta lämpar sig för vardag och fest.

Elastiska jeans med normal midja

Trendiga sömmar

Kofta, 49,95 €. Storlekar XS-XXL. Finns även som brun.
Stickad topp, 29,95 €. Storlekar XS-XL. Finns även som brun.
Jeans, 39,95 €. Storlekar 34-46. Finns även som svarta. Kaiio. Sokos.

Skjorta, 39,95 €. Storlekar 34-44. Kaiio. Sokos. Byxor, 69,95 €. Storlekar 34-44. Kaiio. Större Sokos-affärer.

”Koftan stickad
i färggrant garn rimmar
utmärkt med svart.

*Fräsch och elastiskt
jerseytyg*

Kofta, 39,95 €. Storlekar
42/44-54/56. Finns även
som svart. Gossip. Sokos och
Prisma. Triåskjorta, 29,95 €. Storlekar 42/44-54/56. Finns även som grå. Gossip. Större Sokos- och Prisma-affärer. Byxor, 39,95 €. Storlekar 44-54. Gossip. Större Sokos-affärer och Prisma.

Traditionell läckerhet och festivalmat

Familjeföretaget Juustoporttis brödost görs på mjölk från ortens kor.

V i står i Juustoporttis ysteri i Jalasjärvi. Ystare **Piia Kuusinen** kikar in i en stor ståltank som fylls av skummande mjölk från ett transportrör. Mjölken kommer så småningom att omvandlas till den traditionella läckerheten brödost (kaffeost).

Innan råmjölken pumpas in i ståltanken värms den upp till + 72 °C för att eliminera eventuella skadliga mikrober. När tanken är full tillförs mjölken salt och löpe. Enzymerna får mjölken att koagulera och bilda en grymig ostmassa. Piia Kuusinen håller ett vakande öga på massan och rör om då och då.

”Temperaturen i kärlet är + 40 °C och ostmassan blir färdig på cirka 40 minuter. Ingen sats är den andra lik så man måste vara observant”, säger hon.

”Man kan inte gå efter klockan, utan det gäller att kunna bedöma när massan är färdig. Det handlar om erfarenhet och yrkesskicklighet”, tillägger mejeriets emballeringschef **Niklas Keski-Kasari**.

Man kan nästan säga att han är uppvuxen med osttillverkning eftersom Juustoporttis första brödost blev till i hans farföräldrars händer.

Råmjölk i stora lass

Det hela började år 1965 när den storögda, svartglänsande friska kvigan Isabella kom till gården i södra Österbotten som den första kon i sitt slag.

Följande år kalvade Isabella. **Aila och Martti Keski-Kasari** tillverkade brödost av råmjölken. Kon producerade så mycket råmjölk att parets kylskåp snabbt fylldes av den österbottniska läckerheten. Paret fyllde bilens baklucka med brödost och styrde kosan mot bybutiken.

Föregångaren till dagens industriellt tillverkade brödost hade sett dagens ljus.

På den tiden var Juustoporttis nuvarande verkställande direktör **Timo Keski-Kasari** ett år gammal.

”Jag föll nog i ostgrytan på samma sätt som Obelix föll i grytan med trolldryck i serien *Asterix*”, säger han med glimten i ögat.

Kaféet och butiken med samma namn som mejeriet slog upp portarna år 1989 vid riksväg 3 som ett resultat av Timo Keski-Kasaris och hans blivande frus examensarbete vid lantbruksinstitutet i Ilmola,

där vardera studerade för agrologexamen. Mejeriet-ysteriet finns på cirka tio kilometers avstånd från kaféet och butiken i riktning mot Vasa.

Juustoporttis brödost görs nuförtiden i huvudsakligen enligt samma recept som på 1960-talet, men ostens salthalt har sjunkit från 1,5 till 0,7 procent under de gångna åren.

Enligt Timo och Niklas Keski-Kasari kan god ost endast göras på ren, färsk och välsmakande mjölk. Juustoporttis mjölk kommer från regionens mjölgårdar som finns inom en radie på 15 kilometer från mejeriet. Gårdarna levererar årligen 30 miljoner liter mjölk till Juustoportti.

Till vardag och fest

Ostmassan flyttas över till runda metallformar, som transporteras i två rader till den stora ugnen. På vägen till ugnen plattas massan till och eventuella hålrum fylls ut. När osten kommer ut ur ugnen lägger en robotarm en tom form ovanpå osten och vänder den upp och ner. Därefter åker osten in i ugnen på nytt för att gräddas och få sina karakteristiska bruna fläckar också på den andra sidan. Efter gräddningen kyls osten ner, varefter den skärs i två eller fyra bitar.

På mejeriets förpackningsavdelning är temperaturen omkring + 4 °C året runt.

”Vi tillverkar minst 6 000 kg brödost per dag”, säger produktionsplanerare **Tuija Saarela**.

Under högsäsong, det vill säga inför julen och påsken, ökar produktionen ytterligare. Årsproduktionen av Juustoporttis äldsta produkt uppgår till långt över en miljon kg. Timo Keski-Kasari gläder sig åt att den traditionella brödosten även faller yngre finländare i smaken.

”Ungdomar stuvar ner brödost i ryggsäcken när de åker till Provinssirock i Seinäjoki och till andra festivaler”, säger han förnöjt.

Juustoporttis målsättning är utvidga sitt marknadsområde.

”I dag exporterar vi brödost till bland annat Sverige och Baltikum. Exporten styrs delvis av brödostens begränsade hållbarhet, men vi utvecklar fortlöpande nya metoder för konservering utan tillsatsämnen”, avrundar Timo Keski-Kasari. •

”Jag föll nog
i ostgrytan på
samma sätt som
Obelix föll i grytan
med trolldryck.”

1. Ystare Piia Kuusinen pytsar laktas i ostkärlet. Satsen blir laktosfri brödst. **2.** Mejeriet i korsningen av Meijeritie och Trikootie i Jalsjärvi tillverkar brödst och andra mejeriprodukter. **3.** Essi Latvala emballerar brödst i fyra graders temperatur.

TEXT ULLA YLÖNEN
FOTO MIKKO NIKKINEN

En dag i de vuxnas värld

I Företagsbyn får eleverna i grundskolans åk 6 lära sig tålmodighet, kundbetjäning, interaktion och samarbete. Lunchrasten är en bekant företeelse, men skatterna förbryllar.

Projektkoordinator **Essi Lehtovaara** betraktas av 66 ögonpar när hon går igenom dagens program. Eleverna är ivriga och otåliga – de har bråttom till jobbet!

I Företagsbyn i Villmanstrand, som koordineras av Ekonomiska Informationsbyrån, TAT, och dess samarbetspartner, arbetar de 12–13 år gamla eleverna under en skoldag. Eleverna jobbar inom olika yrken, shoppar och fattar beslut genom omröstning.

Miniatyrstaden i skolan Armilan koulus gymnastiksal har två huvudgator längs vilka det finns en bank, ett energiverk, en fabrik, ett fastighetsbolag, en restaurang, ett postkontor, en modeaffär, en tidningsredaktion, en läkarcentral, två marketar och naturligtvis ett stadshus.

Eleverna söker upp sina arbetsplatser och börjar bekanta sig med sina respektive jobb. Alla har ett yrkesspecifikt uppgiftskort med noggrann beskrivning av dagsprogrammet inklusive raster.

”Personalmöte! Ingen får avlägsnasig”, höjtar verkställande direktör **Sabina Saarinen**.

Fabriken The Switch tillverkar motorer och generatorer till vindkraftverk. Mekaniker **Tuomas Soukka**

är inte särskilt förtjust i att sitta på ett personalmöte. Han skulle hellre skaffa material till den generator som han skall bygga under dagen. Till verkställande direktörens uppgifter hör att hitta en köpare till generatoren. Bakom väggen säljer Villmanstrands Energi bland annat vindkraftsel. Kontoret svämmar nästan över av kunder som vill teckna elavtal.

Lön och rusning

Läkarcentralen är fylld till bredden av klienter som vill boka tid för anställningsundersökning. Överläkare **Rasmus Parkkari** och läkarcentralens fysioterapeut, sjukskötare och två företagsläkare får lägga manken till för att hinna undersöka synen och mäta blodtrycket på alla i byn.

På banken kan eleverna kvittera ut bankkort. När den virtuella lönen har betalats in på deras konton kan de handla saft och karameller i Företagsbyns affärer. Personalen i de två marketarna förbereder sig för den förestående rusningen genom att fylla hyllorna med varor. Prismacheffen **Julia Yanchukovitch** är på väg till fastighetsbolaget för att skriva under ett hyresavtal.

”Sedan styr jag stegen till banken för att ansöka om lån. Elavtalet

I Företagsbyns Prisma-affär förbereder man sig för dagens första rusning. Expedit Neea Puttonen fyller hyllorna.

Projektkoordinator Essi Lehtovaara visar verkställande direktör Sabina Saarinen hur man fyller i blanketter.

Titlarna förbryllar. Development Engineer är utvecklingsingenjör, men vad betyder Key Account Manager?

- träffade jag redan tidigare. På eftermiddagen har jag ett viktigt möte med personalen”, säger hon.

Tio timmars studier

Eleverna i åk 6 i skolorna Lemin koulu, Tainion koulu, Myllymäen koulu och Itä-Suomen koulu fick tio timmars specialundervisning inför dagen i Företagsbyn.

Barnen i Itä-Suomen koulu i Villmanstrand fick lära sig att tänka i ekonomiska och samhälleliga banor under lektionerna i bland annat fysik, historia och matematik.

”Beskattningen behandlades i anslutning till undervisningen i procenträkning”, säger lärare **Anne Palola**.

Hennes grupp i Företagsbyn omfattar 25 elever, som hon själv har intervjuat och tilldelat arbetsuppgifter.

”Alla var nöjda med tilldelningen av jobb. Ingen klagade”, säger Palola.

Under de förberedande lektionerna behandlades både privata och offentliga tjänster. I Villmanstrands skolans omgivning finns levande exempel på vardera sektorn, nämligen en Prisma-affär, en bilaffär, ett metallföretag, en pizzeria och en förskola.

”De flesta visste att utbildningen i Finland är avgiftsfri, men få kände till att skolorna finansieras med skattemedel”, berättar Anne Palola.

Drömjobb

Livet i Företagsbyn går sin gilla gång. Eleverna handlar, gör offerter, sköter bankaffärer...

Under lunchrasten kan de pusta ut en stund, precis som i verkliga livet.

Aake Karppanen, som arbetar i en av Företagsbyns affärer, blir blek när han ser en hög med räkningar.

”Därför har vi så mycket pengar på kontot just nu”, suckar han.

Siiri Pekkanen från Lemi jobbar som expedit och stortrivs.

”Jag har fått lära mig bland annat kundbetjäning och hyllplacering. När jag går i åk 8 vill jag jobba som praktikant i en riktig affär”, säger hon.

Efter arbetsdagen samlas alla på Företagsbyns torg. Företagens och samfundens verkställande direktörer stiger upp på estraden.

”Berätta för oss alla vad ni har lärt er under dagen i Företagsbyn”, säger Essi Lehtovaara och räcker över mikrofonen till ”cheferna”.

”Vi har lärt oss att företagande och ledning är krävande uppgifter, att pengar inte växer på träd, att räkningar och skatter måste betalas, att man kan deponera pengar på banken, att det lönar sig att spara energi...”, säger de trötta men lyckliga eleverna.

”Tålmod, samarbete och samhörighet är nyckeln till framgång”, avrundar Prismachefen Julia Yanchukovitch. •

Företagsbyn

Syftet med studiehelheten Företagsbyn, som riktar sig till eleverna i grundskolans åk 6, är att göra eleverna förtrogna med samhället och företagsvärlden. Programmet kulminerar i en ”arbetsdag” i inlärmingsmiljön Företagsbyn. Under läsåret 2014-2015 är antalet Företagsbyar åtta, varav en är ambulerande. Under vårterminen 2014 var den ambulerande byn stationerad i Villmanstrand, varifrån den nu fortsätter till Björneborg.

”I Företagsbyn får eleverna prova på arbetslivet i så gott som autentisk miljö”, säger projektkoordinator **Essi Lehtovaara** från Ekonomiska Informationsbyrån TAT.

Hon har utbildat både elevernas lärare och Företagsbyns handledare. TAT har koordinerat verksamheten sedan år 2010. Varje läsår arbetar cirka 30 000 elever, det vill säga hälften av årskullen, i landets Företagsbyar.

”Företagsbyn i Villmanstrand besöktes av cirka 2 500 elever från Södra Karelen och Kymmenedalen”, säger Lehtovaara.

Företagsbyn hade cirka 70 besökare från tre till fyra skolor per dag. Alla som jobbade i ett visst samfund var från samma skola. Programmet finansieras av undervisnings- och kulturministeriet, kommunerna samt olika stiftelser och företag, däribland S-gruppen.

Deltagandet i finansieringen, som rimmar med S-gruppens samhällsansvar, gagnar företagets synlighet och framttoning som arbetsgivare.

Ögonfröjd

I höst får ögonen tala. Den rikliga mascaran balanseras upp av makeup med naturlig lyster.

1 MAYBELLINE THE COLOSSAL GO EXTREME VOLUM'-MASCARAN

ger ögonfransarna tät och jämn färg utan klumpar. Sokos, Emotion, Prisma, större S-marketer och Sokos.fi.

2 L'ORÉAL PARIS FALSE LASH WINGS-MASCARAN

innehåller fibrer som böjer ögonfransarna mot den yttre ögonvrån. Sokos, Emotion, Prisma, större S-marketer och Sokos.fi.

3 RIMMEL WONDER'FULL MASCARA WITH ARGAN OIL-MASCARAN

med vårdande arganolja gör ögonfransarna tjocka och täta. Sokos, Emotion, Prisma, större S-marketer och Sokos.fi.

4 LANCÔME GRANDIÔSE-MASCARAN ger ögonfransarna snygg och dramatisk förlängning och krökning på ett ögonblick. Sokos, Emotion och Sokos.fi.

5 LUMENE RASPBERRY MIRACLE-LÄPPSTIFTET

ger jämn och hållbar täckning. Finns i olika nyanser. Sokos, Emotion, Prisma, S-market, de mindre affärerna och Sokos.fi.

6 DIOR ROUGE DIOR BAUME-LÄPPSTIFTET

med dryg färg och krämig konsistens ger hållbar och jämn täckning. Det vårdande, fuktgivande och skyddande läppstiftet ökar läpparnas fyllighet. Sokos och Emotion.

7 LUMENE NATURAL CODE SKIN PERFECTOR-MAKEUPKRÄMEN

30 ml, gör hyn matt och döljer eventuella ojämnheter. Sokos, Emotion, Prisma, större S-marketer och Sokos.fi.

8 LUMENE NATURAL CODE SKIN PERFECTOR-PUDRET

gör hyn matt och döljer eventuella ojämnheter. Sokos, Emotion, Prisma, större S-marketer och Sokos.fi.

9 SENSAI CELLULAR PERFORMANCE TOTAL FINISH FOUNDATION-PUDRET

ger hyn vacker och jämn silkeslyster. Det lätta anti-agingpudret har solskyddsfaktor 15. Sokos, Emotion och Sokos.fi.

10 CLARINS EYEBROW KIT PRO PALETTE-ÖGONBRYNPALETTEN

för makeup och styling innehåller vackra naturliga nyanser. Sokos, Emotion och Sokos.fi.

JÄMFÖR

TEXT HELENA SAINÉ-LAITINEN
FOTO KREETTA JÄRVENPÄÄ

Läckerheter med mexikansk fläkt

Texmex-rätterna är eldiga, milda och fräscha. Allt på en gång.

Grundelementen i den mexikanska maten, nämligen chili, majs och bönor, fanns redan på de gamla aztekernas matbord. Texasborna lånade smakerna av sina grannar, modifierade sammansättningen och gav skapelsen det kittlande namnet texmex.

Basen i de flesta texmex-rätterna är ett tunt plättliknande bröd, *tortilla*, som bakas på majs- eller vetemjöl. Rätten *fajita* är en varm tortilla med strimlat nöt- eller kycklingkött, grönsaker och sås. Om den fyllda tortillan viks till en "ficka" kallas rätten *burrito*. Rätten *enchilada*, som ibland kallas mexikansk lasagne, utgörs av ostgratinerade tortillarullar med köttfärs- och tomatås.

En dubbel tortilla med salsa- och ostfyllning som steks på båda sidor kallas *quesadilla*. Med tacks avses en frasig majstortilla fylld med exempelvis köttfärssås, olika kryddsåser, lök, tomat och isbergssallad. Majschipsen *nachos* lämpar sig som bland annat tilltugg till olika drycker.

Texmex-rätterna är starka och därför serveras de ofta med till exempel mild ostsås, crème fraîche eller avokadopastan *guacamole* som motverkar eldigheten hos chilisåserna och chilipepparn *jalapeño*. Vitlök, koriander, lime och spiskummin är vanliga texmex-kryddor.

Affärernas breda sortiment av texmex-produkter gör det lätt att komponera en exotisk och spännande buffé. Förpackningarna är i allmänhet försedda med tillredningsanvisningar och tips på lämpliga smakkombinationer. Många texmex-såser och -kryddor lämpar sig utmärkt som smagivare i vanlig husmanskost. •

DIPP MED KARAKTÄR SALSA DIP MEDIUM, OLD EL PASO

Salsan innehåller tomat (54 %), lök (10 %), grön paprika, koriander, vitlök, oregano, spiskummin, svartpeppar och guajillo-chili som ger såsen lämplig eldighet. Salsan lämpar sig som tacosås och som dipp till majschips.

Salsan håller cirka en vecka i öppnad förpackning (kylskåp). Tillverkningsland: Spanien.

ALLROUNDSÅS TEX MEXICAN CHUNKY SALSA MEDIUM, RAINBOW

Den goda och dryga allroundsåsens grova konsistens ger behaglig munkänsla. Salsan lämpar sig för matlagning, som dipp och som eldig bordskrydda.

Öppnad förpackning förvaras i kylskåp. Tillverkad i Belgien av italienska tomater.

MOTVIKT TILL ELDIGHETEN

TEX MEXICAN GUACAMOLE, RAINBOW

Den fylliga guacamolen, som motverkar eldigheten hos bland annat chili, lämpar sig i olika rätter och som pålägg till rågbröd. Guacamolen innehåller ost, vilket kan göra den olämplig för veganer och personer som lider av laktosintolerans.

Guacamolen håller tre dagar i öppnad förpackning (kylskåp). Tillverkad i Belgien av mexikansk avokado.

TILL TACOS

TACO SAUCE HOT, SANTA MARIA

Eldigheten anges med tre chili-frukter och ordet hot på burkens lock. Den starka tacosåsen är mycket dryg eftersom en liten klick ger önskad smak. Såsens eldighet kan motverkas med guacamole, ostdipp och crème fraîche.

Såsen innehåller inte tillsatt socker. Produkten håller 2-4 veckor i öppnad förpackning (kylskåp). Tillverkningsland: Sverige.

PIFF PÅ SOPPAN

TACO SAUCE MEDIUM, SANTA MARIA

Tomatsåsen med lök och chili lämpar sig utmärkt i tacos och andra texmex-rätter. Såsens grova konsistens och värmetålighet gör den lämplig som smagivare i bland annat gryträtter och soppor.

Omskakas före användning. Tillverkningsland: Sverige.

FÖR VÄNNER AV VITLÖK

GARLIC SALSA MEDIUM, SANTA MARIA

Salsan innehåller en rejäl portion vitlök (3 %). Såsen lämpar sig som krydda till texmex-rätter, asiatiska och indiska gryträtter samt grillat kött. Alla tomatbase-rade texmex-såser är kalorifattiga: 100 gram sås innehåller endast 30-35 kcal.

Såsen håller 2-4 veckor i öppnad förpackning (kylskåp). Tillverkningsland: Sverige.

MILD DIPP

DIP CHEDDAR CHEESE STYLE, SANTA MARIA

Den mjölkbaserade, orangefärgade såsen med cheddarost (4 %) balanserar upp olika smaker. Såsen lämpar sig som dipp och för gratinering av bland annat smörgåsar, grönsaker och salsakryddade majschips.

Såsen håller några dagar i öppnad förpackning (kylskåp). Tillverkningsland: USA.

VARSAĞOD!

SAMMANSTÄLLNING

SANNA AUTIO

sanna.autio@sok.fi,
SOK, PB 1, 00088 S-gruppen

Söta och läckra godbitar

LU:S SUKLAINEN DOMINO är ett traditionellt kakaokex med vaniljfillning. Kexet är överdraget med mjölkchoklad. Förpackningen väger 354 g.

FAZERS KEX FAZERINA har riklig chokladfyllning. Förpackningen väger 345 g.

HARIBOS GODISPÅSE MATADOR MIX DARK innehåller salmiak- och lakritskarameller samt vingummin. Påsen väger 270 g.

CLOETTAS VÄFFELCHOKLAD-STÅNG CRISPY TOFFELNUT har toffee- och hasselnötsfyllning. Chokladväfflan **CRISPY CHOCOWOFFEL** är överdragen med mjölkchoklad.

KARL FAZERS CHOKLADKAKA BLÅBÄRSYOGHURTCRISP bjuder på krispig blåbärsmak. Chokladkakan väger 190 g.

PANDAS GODISPÅSE TROPICO innehåller fyllda lakritsbitar med smak av ananas, apelsin, röda bär och choklad. Påsen väger 250 g.

Rainbow- nyheter

ÄPPEL-/PÄRONSАFTENS fräscha och angenämt syrliga smak kommer från frukt. Safthalten är 75 %. Saften har inga tillsatssämnen och inget tillsatt socker. Frukternas ursprungsland anges i anslutning till datummärkingen. Tillverkningsland: Finland.

SAFT & MINERALVATTEN ÄPPLE innehåller friskt borrarande mineralvatten och äppelsaft. Den kalorifattiga drycken, som är sötad med fruktos, innehåller endast 20 kcal/dl. Produkten säljs i flaskor om 0,5 l. Tillverkningsland och vattnets ursprungsland: Finland.

STARK C-VITAMIN 500 MG säljs i burkar om 90 tabletter. De gluten- och laktosfria tabletterna sväljs hela med vätska. Den rekommenderade dygnsdosen är 1 tablett. Tillverkningsland: Finland.

Snabbt och enkelt

MYLLYN PARAS UGNSFÄRDIGA PASTEJ MED TOMAT OCH MOZZARELLA är bakad på bladdeg. Pastejen behöver inte tinas före gräddningen. Påsen innehåller 8-9 pastej.

Allroundfett

KEIJU RYPSI är ett inhemskt vegetabiliskt matfett utan tillsatssämnen. Produkten, som innehåller 75 % fett, lämpar sig för matlagning och bakning och som smörgåsfett. Produkten innehåller mycket mjukt fett och omega-3-fettsyror.

Aromrik salami

HK:S TUNNSKIVADE KRAKÓWSALAMI är kryddad med svartpeppar och vitlök. Smaken hos den **TUNNSKIVADE MILANO-SALAMIN** för tankarna till lufttorkad skinka. Vardera salamin är spånrokt. Förpackningen väger 150 g.

Varumärket Kotimaista

REGNBÅGSLAXFRESTELSEN är en färdigrätt som innehåller bland annat regnbågslax, potatis, grädde och ägg. Rätten kan värmas i panna eller mikrovågsugn. Förpackningen väger 300 g.

GRÄDDFILEN 12 % är en fräsch, fyllig och laktosfattig syrad mjölkprodukt som lämpar sig för bakning och i kalla såser. Produkten innehåller 12 procent fett.

COLESLAW kålsalladen med majonnäs lämpar sig som tilltugg till kött, korv och kyckling. Varför inte prova salladen med hamburgare eller hot dog? Förpackningen väger 350 g.

En kopp kaffe, varsågod

MOCCAMASTERS CUP-ONE-KAFFE-BRYGGAREN brygger en kopp kaffe åt gången. Det uppvärmda vattnet portioneras ut över kaffet i optimal takt. Bryggningen av en stor kopp kaffe räcker drygt fyra minuter. Bryggaren har automatisk avstängning. Två porslinsmuggar medföljer. Varför inte skaffa en behändig kaffebryggare till köket, arbetsrummet, sommarstugan eller båten? Sokos och Prisma.

Leve eldsjälarna!

Leppävirta i norra Savolax är omgivet av vatten.

Petalax i Österbotten har också vatten vid sig – Kvarken där i norr och väster och ån icke att för-glömma.

I Leppävirta röstar folk på Centern. I Petalax röstar man på kusinerna i SFP.

Leppävirta har en fin kyrka: ritad av Engel, färdig 1846.

Petalax nyantika träkyrka är också fin, den blev klar 1805.

Jag kunde fortsätta så här: Leppävirta och Petalax har faktiskt en del gemensamt.

... Förutom det där språkliga, förstås. Och i dag är språk det enda som räknas.

I Petalax har ungefär nio av tio svenska som modersmål. Men när man ställer upp Leppävirtas tio tusen (10 000) invånare på rad räcker blott tio (10) personer upp handen om vi frågar vem som har svenska som modersmål.

Så. Aldrig skall dessa två orter mötas. Det är språkligt omöjligt, eller hur?

Fel.

I somras läste jag Vasabladet (20.7) och insåg att det förstås är fullt möjligt. Bara någon tar tag i saken. I det här fallet tycks det ha varit svenskläraren i Leppävirran lukio, Satu Savolainen, som för några år sedan tänkte att nu fixar vi det här. Så hon sparkade igång ett samarbete med finskläraren vid Petalax gymnasium, Jari Löf. Eleverna träffas först via Facebook på ettan och sedan på tvåan möts de i riktiga livet – genom hem- och skolbesök.

Satu och Jari gör det enda rätta. År 2010 visade till exempel en utredning av Utbildningsstyrelsen att ett utbyte mellan finska och svenska skolor ökar motivationen bland eleverna gentemot det andra språket. Okej, det behövs ingen Einstein för att inse det, men det är skandalöst att det för så många andra skolor är så lång-lång-lång väg från insikt till handling.

Mina barn går till exempel i en skola i Helsingfors där finska och svenska möts i samma byggnad och

i samma korridorer. Visst finns det samarbete, men endast om enskilda lärare – på bägge sidor – brinner för det. Inget är satt i system, trots att alla vet att ”vi borde göra nånting...”.

Själv gick jag, för länge sedan, i svenska Norsen i Helsingfors. Ett stenkast därifrån fanns (och finns) finska Norsen. Men träffades vi? Hade vi en årlig bobbollsmatch? Skickade vi över några livslevande finlandssvenskar till deras svenska kurser? Fick vi besök av finska elever?

Aldrig. Det var inte ens nära.

Ändå hade till exempel jag, med helt finlandssvensk bakgrund, verkligen behövt det. Och där på andra sidan, i finska Norsen, fanns det garanterat många som hade behövt det motsatta.

I artikeln i Vasabladet kommer det fram att årets studentkull i Leppävirta fått fina

betyg i svenska. Det är inte så konstigt. Men det som är viktigare än betygen är följande som Satu säger:

”Vissa blir riktigt goda vänner och håller kontakten långt efter att de gått ut skolan”.

Lärarna antyder till och med att samarbetet skapat några långvariga romanser på axeln Leppävirta-Petalax.

Jag har aldrig träffat vare sig Satu i Leppävirta eller Jari i Petalax.

Men en sak är klar: de är kultur-hjältar.

TEKNIK & FAKTA

SAMMANSTÄLLNING PETJA PARTANEN

Varför bränner chili i munnen?

En liten tugga av en stark chilifrukt sätter hela munhålan i brand. Den brännande känslan framkallas av molekylén capsaicin ($C_{18}H_{27}NO_3$), som åstadkommer samma retning av receptorerna som värme och skavning. Molekylén "lurar" nerverna att förmedla en varningssignal till hjärnan.

Chilins förmåga att bilda capsaicin, som skyddar frukten mot bland annat växtätande djur, är ett resultat av evolutionen. I dag är chilifrukten en vanlig krydda runt om i världen och den aktiva substansen capsaicin används för behandling av bland annat muskel- och ledvärk.

THINKSTOCK

Forskningsrönen kan användas inom växtförädlingen. Kanske växtförädlarna utvecklar en tomat-sort med små mängder capsaicin?

Syntesen av capsaicin var länge en gåta för forskarna, men i januari i år publicerade den vetenskapliga tidskriften *Nature Biotechnology* en artikel som belyser bildningen av den "heta" molekylén. Forskarna kartlade

chilins och lyckades visa att syntesen av capsaicin styrs av en enda gen.

Chilipepparn är släkt med tomaten, som inte innehåller capsaicin.

Utsläppen av växthusgaser ökar

Den senaste rapporten från FN:s klimatpanel (IPCC) visar att de globala utsläppen av växthusgaser ökade avsevärt under åren 2000–2010. Om utsläppen fortsätter att öka i samma takt kommer jordens medeltemperatur att stiga med mellan tre och fem grader fram till år 2100.

"Om man inte lyckas bromsa utvecklingen kan temperaturhöjningen leda till irreversibla förändringar såsom bestående avsmält-

ning av Grönlands glaciärer", säger professor **Tim Carter** från Finlands miljöcentral. Han är en av rapportens huvudförfattare.

Klimatförändringen förlänger växtperioden och försnabbar skogstillväxten på norra halvklotet, men konsekvenserna för den globala livsmedelsförsörjningen är mycket allvarliga. Enligt dagens prognoser kommer skördarna i en stor del av världen att vara otillräckliga redan år

2050. Utsläppen av växthusgaser kan minskas med hjälp av modern teknologi. Om viljan finns kan de industrirelaterade utsläppen av växthusgaser reduceras med upp till 90 procent fram till år 2100 genom övergång till utsläppssnål energiproduktion. Det effektivaste och snabbaste sättet att motverka den globala klimatförändringen är att sätta punkt för den okontrollerade skogsskövlingen och att minska energiförbrukningen.

"I Finland används en stor del av energin för uppvärmning, vilket innebär att vi kan minska energiförbrukningen och motverka utsläppen av växthusgaser med hjälp av innovativa byggtekniska lösningar", säger specialforskare **Laura Sokka** från VTT.

Smältvattnet från glaciärerna och havsvattnets värmeutvidgning leder till att havsytan stiger.

Värmeförbrukning

-9,5 %

S-gruppen förbrukade 9,5 % mindre värmeenergi år 2013 än år 2012.

Mobiltelefonen är en guldgruva

En del av materialet i ratade mobiltelefoner kan återvinnas. Vad sägs om till exempel en guldring med telefonbakgrund?

Mobiltelefoner innehåller guld, koppar och andra metaller. VTT har utvecklat ett biologiskt filter bestående av svampmycel med vars hjälp man kan ta tillvara upp till 80 procent av guldet i elektronikskrot. Filtrens biosorbenter fångar upp guldet och andra värdefulla metaller i löst form.

Plasten och det keramiska materialet avlägsnas, varefter elektronikskrotet krossas. Kretskortens värdefulla metaller separeras med hjälp av magneter och virvelströmmar till en fraktion som finfördelas. Metallerna anrikas genom flotation. Flotationen höjer kopparhalten från 25 till 45 procent och guldhalten med upp till 50 procent.

THINKSTOCK. JERE SAARELAINEN

LAURA RUIHELÄ

Grattis till nya hemmet!

Studerande klarar mellanmålet galant med välfungerande köksapparater.

DAILY DUO-BRÖD-ROSTEN har steglöst effektläge, automatisk brödcentrering, smulbricka och sladdhållare. Brödrosten lämpar sig även för upptining och återuppvärmning. Effekt 800 W. 29,95 €. Philips.

DAILY DUO-KAFFE-BRYGGAREN med dropplås, nivåvisare och löstagbar filterhållare rymmer 1,2 liter. Bryggarens delar tål maskindisk. Effekt 1 000 W. 29,95 €. Philips.

DAILY DUO-VATTEN-KOKAREN med roterande underlag, automatisk avstängning, torrkoknings-skydd och dolt värmemotstånd rymmer 1,5 liter. Effekt 2 400 W. 29,95 €. Philips.

ME711K-MIKROVÅGSUGNEN har sex effektnivåer, upptiningsfunktion, timer (upp till 35 minuter), roterande tallrik och systemet T.D.S. som garanterar snabb och jämn uppvärmning. Effekt 800 W, volym 20 l, tallrikens diameter 25 cm. 79,95 €. Samsung.

TEXT HETA MUURINEN
FOTO TUOMAS IKONEN

Lönar det sig att pensionsspara?

Som pensionär kan man fritt disponera sin tid. Pensionssparande drygar ut kassan och höjer livskvaliteten.

Pensionssparandet är förbundet med många frågetecken. Vi rätade ut de tio vanligaste tillsammans med **Timo**

Silvola, som är direktör för enheten Nya marknader på Finansbranschens Centralförbund och **Marja Pajulahti**, som är vice vd på S-Banken och direktör för bankens privatkundsverksamhet.

1. Vad avses med pensions-sparande?

Silvola: Många finländare förbereder sig för sin pensionärstid genom att betala bort sina bolån innan de går i pension. En egen bostad ger ju dessutom många fördelar redan före pensioneringen. Aktier, placeringsfonder, sparlivförsäkringar och placeringskonton är andra populära placeringsobjekt. Hundratusentals finländare har placerat pengar i frivilliga pensionsförsäkringar, men p.g.a. beskattningspolicyn har detta sparande minskat under de senaste åren.

Pajulahti: Många finländare garderar sig mot sämre tider genom att lägga undan medel. Fastän siktet inte har varit inställt på pensionärstiden finns det ofta pengar kvar när man går i pension. De frivilliga pensionsförsäkringarna och kontona för långsiktigt sparande, de så kallade LS-kontona, är bra sparformer för dem som vill dryga ut sin arbetspension.

Ju yngre man är när man börjar pensionsspara, desto mindre behöver man lägga undan per månad – för unga människor är 50 euro i månaden ett lämpligt sparbelopp. Om man inleder pensionssparandet som äldre måste man lägga undan ett större belopp varje månad för att uppnå sparmålet. Den som pensionssparar kan höja eller sänka det månatliga sparbeloppet efter behov.

2. När får man tillgång till sparkapitalet?

Enligt nuvarande lagstiftning får man tillgång till sitt sparade pensionskapital när man har fyllt 68 år. Detta gäller nya sparavtal – för äldre avtal gäller andra villkor.

3. Vem bör överväga att pensionsspara?

Pajulahti: Det lönar sig att pensions-spara om man vet eller tror att utgifterna, till exempel på grund av sjukdom, kommer att vara höga under pensionärstiden. I dag är arbetspensionen ungefär hälften av lönen före pensioneringen. Man bör fråga sig om det beloppet täcker alla utgifter. Ju yngre man är när man går i pension, desto lägre är arbetspensionen. Pensionssparandet ger både trygghet och flexibilitet.

Silvola: Arbetspensionen täcker i allmänhet de dagliga utgifterna, men med stigande ålder sjunker funktionsförmågan och ökar hälsoproblemen, vilket innebär att man behöver assistans och hjälp. Kommunernas kapacitet är begränsad och i takt med att befolkningen åldras minskar samhällets förmåga att erbjuda alla det stöd de behöver.

4. När lönar det sig att börja?

Så tidigt som möjligt. Som ung tänker man i allmänhet inte på pensionärstiden, men unga vuxna kan bostads-

spara och placera pengar i bland annat aktier, fonder och på sparkonton. Det egentliga pensionssparandet kan inledas senare.

Om man väljer att spara i en individuell pensionsförsäkring eller på ett konto för långsiktigt sparande lönar det sig i regel inte att göra stora engångsinsättningar, eftersom sådana är föremål för strängare beskattning. Denna fråga är aktuell för bland annat personer som inför pensioneringen vill dryga ut den kommande pensionen genom att betala in ett större belopp som de fått till exempel genom arv. Om pensioneringen inte är direkt förestående lönar det sig att dela upp beloppet i mindre poster. Beloppens storlek kan anpassas till rådande skatteläge.

Ju äldre man är, desto mindre pengar hinner man lägga undan inför pensioneringen, men det lönar sig att börja pensionsspara ännu som 50-åring.

5. Vad säger skattebjörnen?

Pensionssparandet är avdragsbart upp till 5 000 euro per år. Premierna ●●●

- och insättningarna på ett LS-konto dras av från kapitalinkomsten. Om man inte har kapitalinkomster eller kapitalinkomsterna inte räcker för att göra avdraget, kan 30 procent av det oavdragna beloppet dras av från inkomstbeskattningen som så kallad särskild underskottsgottgörande (maximalt 1 500 euro per år).

Avdraget görs från det belopp som återstår efter andra avdrag. När tilläggs pensionen betalas ut beskattas den som kapitalinkomst.

6. Vilka risker medför pensions-sparandet?

Riskerna, som är desamma som vid annat sparande, beror på spar- eller placeringsplanen. Tjänsteleverantörerna erbjuder alternativ med olika riskprofiler. I dag är aktiefonderna de vanligaste placeringsobjekten.

”Man bör fråga sig om arbetspensionen räcker. I dag är den ungefär hälften av lönen före pensioneringen.”

Vid långsiktigt sparande kan man i allmänhet acceptera större momentana risker, eftersom tiden jämnar ut eventuella fluktuationer. Många tjänsteleverantörer erbjuder kapital-skydd, vilket innebär att man inte kan förlora det placerade kapitalet. Placeringar med kapital-skydd ger i

allmänhet lägre avkastning än placeringar utan kapital-skydd.

Spar- eller placeringsplanen kan modifieras vid behov. Man kan till exempel inleda sparandet med en

hög riskprofil och successivt minska risken ju närmare pensionsåldern man kommer.

7. Kostar det att pensionsspara?

Avgifterna beror på tjänsteleverantören. I allmänhet debiteras kunden en förvaltningsavgift och önskar man specialtjänster, till exempel över-

föring av sparmedel, debiteras man tjänstespecifika avgifter.

8. Kan man byta tjänste-leverantör?

Ja, ifråga om nyare avtal. Överföringsrätten gäller avtal som träffats 1.1.2010 eller senare. Överföringen är i allmänhet avgiftsbelagd. Därtill kan man flytta medel (byta placeringsobjekt) inom ramen för sitt placeringsavtal.

9. Kan man lyfta sparkapitalet om det kniper?

Ja, om man har varit arbetslös längre ett år, om man har beviljats invalidpension, om man skiljer sig eller om man blir änka/änkling. Uppsägningskriterierna kan återöppnas endast en gång.

10. Vem får pengarna om placeraren avlider före pensioneringen?

Man kan ansluta en dödsfallsförsäkring till avtalet. Förmånstagaren anges i denna försäkring. •

TEXT TUOMO TARVAS
FOTO THINKSTOCK OCH VARULEVERANTÖRERNA

DAMMRÅTTORNA I SCHACK

En bra dammsugare behöver inte vara ett "wattmonster". Dagens tysta och energisnåla modeller är effektiva städredskap.

Dammsugarnas energiförbrukning och sugeffekt regleras av ett EU-direktiv som träder i kraft i september. Samtidigt införs en ny energimärkning som underlättar jämförelsen av olika dammsugare.

Framöver får en dammsugares effekt (märkeffekt) inte överstiga 1 600 watt. Hittills har man kunnat köpa dammsugare med effekter över 2 000 watt.

Direktivet gäller endast dammsugare som ansluts till nätet – robotdammsugare och andra bat-

teridrivna dammsugare är således undantagna.

"Konsumenterna behöver inte vara oroliga eftersom effektbegränsningen knappast alls påverkar sugförmågan eller städresultatet", säger linjeförordning **Katja Eerola** från Electrolux Finland.

När direktivet har trätt i kraft får tillverkarna inte längre leverera dammsugare av äldre modell till affärerna. "Affärerna får ändå sälja slut på sina lager av äldre dammsugare", säger Katja Eerola. •

Effektiv städning

DAMMSUGAREN DYSON DC37C utan påse vänder på stället och är lätt att flytta. Den höga sugeffekten lämpar sig utmärkt för allergiker. 5 års garanti. Prisma.

”Framöver får en dammsugares effekt inte överstiga 1 600 watt.”

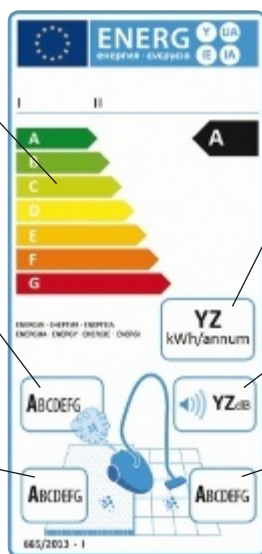
Bli bekant med energimärkningen

Den nya energimärkningen anger dammsugarens sugeffekt, energieffektivitet och filtreringsförmåga. Den högsta energieffektivitetsklassen är A och den lägsta är G.

Energi-effektiviteten anger dammsugarens energi-effektivitetsklass.

Dammåter-givningen anger hur mycket damm som kommer ut med utblåsningsluften.

Rengörings-prestandan för mattor anger hur mycket damm som sugas upp ur en matta.

Den årliga energiförbrukningen (kWh/år) är beräknad utgående från 50 städningar av en yta på 87 m².

Ljudstyrkan (dB(A)) är i genomsnitt 70-80 decibel.

Rengörings-prestandan för hårda golv anger hur mycket damm som sugas upp från ett hårt golv.

DAMMSUGAREN ELECTROLUX ULTRA ONE ZUOGREEN är tillverkad av returplast (70 procent). Den effektiva dammsugaren förbrukar hälften mindre elektricitet än tidigare modeller. Effekt 800 W. Räckvidd 12 meter. Prisma.

DAMMSUGAREN BOSCH GL80 med hög sugeffekt och låg energiförbrukning är tillverkad av ljudisolerande material som gör den mycket tystgående (59 dB(A)). Prisma.

SORTIMENTET VARIERAR FRÅN BUTIK TILL BUTIK.

I väncirkeln suddas gränserna ut

Dricka kaffe, umgås, prata. Det är ledord för Psykosociala förbundets väncirkel i Närpes. Alla är välkomna och sist och slutligen är alla likadana - oberoende av om man är volontär eller vänbehövande.

TEXT MICHAELA VON KÜGELGEN
FOTO GETTY IMAGES

”**P**sykosociala förbundets annons i lokaltidningen om att bli volontär fängade min blick och jag gick på informationstillfället”, berättar **Ulla Björkman-Böling**.

Sedan våren 2012 har hon varit volontär för Psykosociala förbundets väncirkel i Närpes. I praktiken ordnas alla väncirklar av medlemsföreningarna, i Närpes är det Psykosociala föreningen Svalan som ansvarar för verksamheten. Huvudmålet inom den frivilliga verksamheten är att minska ensamhet och skapa lättillgängliga nätverk. Gemensam tillvaro och sociala nätverk har en positiv inverkan på både den sociala och psykiska hälsan.

”De medlemsföreningar som ordnar en väncirkel kompletterar den verksamhet som redan finns i föreningen. Väncirklarna kräver praktiskt engagemang”, säger Vänstugan Svalboets vikarierande verksamhetsledare **Sofia Rosenqvist**.

Efter några infotillfällen började Björkman-Böling delta i verksamheten. Under träffarna, som ordnas en kväll i månaden, har hon bland annat träffat vänbehövande **Erna Söderlund**.

”Jag ville gå med i en verksamhet där jag kan umgås med personer som har samma problem som jag. Jag mår rätt bra i dag, men man vet aldrig”, berättar Söderlund.

Innan väncirkeln startade var Söderlund aktivt med i verksamheten vid Vänstugan

Svalboet i Närpes. Väncirkeln träffas i Svalboets utrymmen, men har varit

”**Jag vill vara med och suddas ut gränserna mellan friska personer och personer med psykisk ohälsa.**”

ett skilt finansierat KomMed-projekt från RAY. Under träffarna samlas mellan tio och tjugio deltagare, de yngsta är kring 25 år och de äldsta kring 75.

”Vi diskuterar, går på promenader, spelar spel, dricker kaffe och äter gott.

Det måste alltid finnas något gott”, skrattar Björkman-Böling.

Fyller en funktion

Projektet KomMed har inte fått fortsatt finansiering, men verksamheten med väncirkeln fortsätter i Närpes. Nu uppbärs en symbolisk summa på två euro för att kunna köpa smält och gott till träffarna.

”Väncirkeln fyller absolut en funktion och det ska finnas möjligheter att fortsätta. Jag är inte i samma situation som Erna, men alla har vi något att ge varandra”, säger Björkman-Böling.

För Erna Söderlund är verksamheten viktig. Att få grilla korv, gå på pizza och äta julgröt tillsammans är tillfällen hon inte vill missa.

”Jag väntar alltid på första onsdagen i månaden och ser till att jag aldrig har något annat program samma kväll som vi träffas med väncirkeln.”

Träffarna har också hjälpt Söderlund på flera sätt.

”Jag har kommit närmare mina vänner, vi kan tala om hur vi mår eller om våra mediciner. Ibland

skrattar vi, ibland är det allvarliga diskussioner.”

”Det som är fint är att alla kan vara öppna, det finns en outtalad tystnadsplikt som fungerar. Väncirkeln bygger på integritet och respekt”, inflikar Björkman-Böling.

En gemenskap för alla

När Ulla Björkman-Böling och Erna Söderlund talar om väncirkeln poängterar de att det handlar om en stor gemenskap.

”Som volontär knyter man inte vänskapsband bara till en person, utan diskuterar en kväll mer med en person och nästa kväll mer med en annan”, säger Björkman-Böling.

Träffarna har ingen strikt modell som måste följas, utan var och en gör som man känner bäst.

”Vill man vara tyst så är man tyst”, förklarar Björkman-Böling.

Söderlund har försökt locka med några vänner till verksamheten men har inte ännu lyckats.

”Jag har kontakt nästan dagligen med två personer. Jag har lovat plocka upp dem med bil, men det blir inte till. Jag har försökt säga att väncirkeln är till för alla. Vi talar inte om andras problem utanför cirkeln”, säger Söderlund.

Som volontär känner sig Björkman-Böling inte heller bunden till något och uppmuntrar alla intresserade att testa.

”Det är inte många timmar i månaden jag använder för det här, kanske två eller tre”, säger hon.

Få vara bekväm med sig själv

För dem som deltar i väncirkeln är det betydelsefullt att få umgås med andra och att få vara sig själva.

”I väncirkeln behöver jag inte känna något mindervärdeskomplex”, säger Erna Söderlund.

”Man kan vara bekväm med sig själv”, säger Ulla Björkman-Böling.

Hon började som volontär för att lära känna nya människor. Samtidigt som bekantskapskretsen har utvidgats har hon märkt att alla människor har sina egenheter och problem.

Lågtröskelverksamhet

Väncirkarna startades upp under åren 2012 och 2013, men tanken föddes redan år 2009. Då gjordes en kartläggning över en vänjoursverksamhet bland medlemmarna i Psykosociala förbundets medlemsföreningar.

”I svaren framkom att våra medlemmar främst efterlyste stödpersoner. Många är ensamma och behöver sociala sammanhang att delta i. Föreningarna önskade att medlemmarna kunde erbjudas konkreta aktiviteter och att projektet kunde aktivera medlemmar som kanske inte annars har kontakt med föreningen”, berättar **Camilla Roslund-Nordling** från Psykosociala förbundet.

Intresserade deltog i en kort utbildning på fem orter i Svenskfinland.

”Då samlade vi frivilliga som kunde tänka sig att delta som volontärer i cirkarna.”

Med väncirkarna vill Psykosociala förbundet motverka isolering, ensamhet och utslagning.

”Det finns många som inte har någon fritidssysselsättning. En väncirkel erbjuder i första hand lågtröskelverksamhet i form av sällskap och samvaro. Man får träffa andra, prata och umgås. Komma ut en stund.”

”Man ser inte på utsidan vem som är vem, livet är det samma för oss alla och det berikar att lära känna nya människor. Jag vill vara med och sudda ut gränserna mellan friska personer och personer med psykisk ohälsa. Ingen av oss har några garantier för hur vår morgondag ser ut.” •

Väncirkarna är verksamma i Närpes, Jakobstad, Ekenäs och Pargas. Mer information och kontaktuppgifter till Psykosociala förbundets medlemsföreningar finns på: www.fspc.fi

TEXT TUOMO TARVAS

FOTO IDA NISONEN OCH VARULEVERANTÖRERNA

Blickfångare i hemmet

Mosaik, strukturyta eller prydnadsränder? I dag hittar man kakel och plattor för alla smaker.

Snygga kakel och plattor piffar upp hemmet och gör det attraktivt.

”Traditionella vita kakel på till exempel köks-, badrums- eller toalettväggen kan piffas upp med bland annat vacker mosaik. Kakel och plattor med levande strukturyta blir allt populärare”, säger SOK:s sortimentschef **Minna Ulenius**.

Kakel lämpar sig även för andra utrymmen än badrummet, toaletten och köket. Värde för inte pryda till exempel tamburen med snygga kakel? De flesta väljer fortfarande kakel och plattor med lugna färger och mönster, men de eleganta, lyxbetonade alternativen är på frammarsch.

”Den villrådige får hjälp av våra kunniga experter”, säger Minna Ulenius.

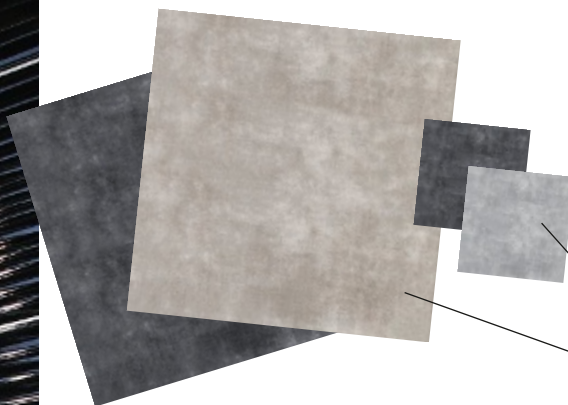
Man kan också piffa upp till exempel köket med blickfångande fogbruk (kakelfog).

Bytet av kakel och fogbruk lyckas om man följer tillverkarens anvisningar. För arbeten i våtutrymmen bör man anlita en expert.

Kakel och plattor kan rengöras med för ändamålet utvecklade rengöringsmedel och med utspädda allroundrengöringsmedel. •

FUNCTION SATIN-VÄGGPLATTA med matt yta kan kombineras med Form Wave-plattor. Mått 24,8 x 49,8 cm. Förpackningen innehåller 1 m². ABL. Kodin Terra och S-Rauta.

CASHMERE, som är en lätt-skött golvsplatta med matt yta, lämpar sig för bland annat tamburer och kök med eller utan golvvärme. Slitageklass PEI 3. Tjocklek 7 mm. Finns i nyanserna Taupe, Grey och Antracite. Upofloor.

STORLEK 10 X 10 CM
Kodin Terra och S-Rauta.

STORLEK 40 X 40 CM
Kodin Terra och S-Rauta.

FOGBRUKET

kan användas för att accentuera kaklen. Om man eftersträvar neutral framtoning bör man välja ett fogbruk med samma nyans som kaklen. Finns i olika färger. Kodin Terra, S-Rauta och de Prisma-affärer som säljer renoveringstillbehör.

FORM WAVE GLOSS är en inomhusplatta med glansig vågmönstrad yta. Mått 24,8 x 49,8 cm. Förpackningen innehåller 1 m². ABL. Kodin Terra och S-Rauta.

FUNCTION GLOSS med vacker glansig yta kan kombineras med Form Wave-plattor. Mått 24,8 x 49,8 cm. Förpackningen innehåller 1 m². ABL. Kodin Terra och S-Rauta.

FORM WAVE SATIN är en inomhusplatta med matt vågmönstrad yta. Mått 24,8 x 49,8 cm. Förpackningen innehåller 1 m². ABL. Kodin Terra och S-Rauta.

PÅ JOBB HOS DIG

I denna splat berättar anställda i S-gruppen och hos S-gruppens bonussamarbetspartner sina historier.

TEXT KATRI RIIHIVAARA FOTO KREETTA JÄRVENPÄÄ

Gemensam sak

”S-gruppens samarbetspartner kompletterar gruppens utbud av varor och tjänster. Jag ansvarar för rese- och förplägnadshandelns riksomfattande partnerskap och samarbetsavtal och för målen och spelreglerna inom sponsorverksamheten.

Mitt hjärta klappar för turismen och det ansvarsarbete som gagnar samhället. Det är ett sant nöje att få dra sitt strå till stacken. Vi och våra samarbetspartner funderar tillsammans på vilka tjänster och förmåner kunderna önskar. Jag fungerar som länk mellan kunderna och tjänsteprodu-

KAISA VENERMO,
kundrelationschef,
SOK Kundrelationer, SOK.

centerna. Min målsättning är att varje vecka kläcka minst en idé som förbättrar ägarkundernas känedom om våra samarbetspartner och deras tjänster.

FRK är en av våra långvariga samarbetspartner. Vår gemensamma målsättning är bland annat att öka vardagstryggheten i de finländska hemmen.

I september deltar vi åter i Operation Hungerdagen då Röda Korsets insamlare rör sig med sina röda insamlingsbössor på S-gruppens verksamhetsställen runt om i landet. Operation Hungerdagen går av stapeln 18–20.9.”

TEXT KIRSI SÄRKÄÄ FOTO SOKOS HOTELS

Fyrtioåring med personlig betjäning

Hotellkedjan Sokos Hotels, som fyller fyrtio år, har utvecklats avsevärt under de gångna decennierna. Kundbetjäningen har fått positiv feedback och kedjans nya hotelltyper med stor valfrihet och individuell anpassning har tagits mycket väl emot av gästerna.

Dagens resenärer väljer upplevelser framom lyx. Man efterlyser inkvarteringslösningar som skiljer sig från mängden. Kraven på personlig och individuellt anpassad betjäning har också ökat.

”Hotellbranschen förändras och utvecklas. Sokos Hotels lyssnar på kunderna och strävar efter att tillgodose allas önskemål. Våra hotelltyper Solo, Break och Original är specialiserade på olika segment och riktar sig delvis till olika kundgrupper”, säger **Harri Ojanperä** som basar för S-gruppens rese- och förplagnadshandel.

Han påpekar att de nya hotelltyperna, som lanserades ifjol, fortfarande är stadda i utveckling. Målsättningen är att ge Solo, Break och Original helt egna profiler och därför finslipas koncepten fortlöpande.

Framgång i Travellers' Choice

Hela hotellkedjan och dess över 2 500 anställda i Finland, Tallinn och S:t Petersburg har deltagit i utvecklingen av de nya hotelltyperna. Under den omfattande utbildnings- och utvecklingsrundan har alla kunnat bidra till förnyelsen, som syftar till ännu mer kundorienterad betjäning.

”Personalen inom de olika segmenten har fått ingående utbildning. Den viktigaste framgångsfaktorn är iver och engagemang – arbetsglädje och sammanhållning står som garanti för god kundbetjäning. Nöjda kunder är som bekant trogna kunder”, säger Harri Ojanperä.

Hotellkedjans kundundersökningar visar att utvecklingen går åt rätt håll och i TripAdvisors undersökning Travellers' Choice 2014 placerade sig sju av S-gruppens hotell i gruppen Top 25 Hotels in Finland. •

Jubileumsårets nyheter

Till jubileumsårets nyheter hör det nyligen öppnade hotellet Solo Sokos Hotel Estoria i Tallinn och Finlands högsta hotellbyggnad Solo Sokos Hotel Torni i Tammerfors som slår upp portarna 15 oktober.

Rum på de nya hotellen och på de övriga hotellen i Finlands mest omfattande hotellkedja kan bokas via dator, pekplatta och smarttelefon på Sokos Hotels förnyade webbsidor.

Sokos Hotels jubileumsår kulminerar i slutet av året i olika evenemang runt om i landet. S-gruppens ägarkunder erbjuds rabatter på upp till 40 procent.

Läs mer om hotellen och evenemangen på webbadressen www.sokoshotels.fi. Information om S-gruppens restauranger finns på webbadressen www.raflaamo.fi.

Förmåner i september

Ägarkundernas S-Förmåner s. 40-44 | Nyheter s. 45

S-
Förmån
4 €

TEATER & MUSIK

Banditromantik på Lahtis stadsteater

- Med S-Förmånskortet basbiljetter till pjäsen **Me Rosvolat** på Lahtis stadsteaters Eero-scen lö 6.9 kl. 13 och to 11.9 kl. 18.30 för 16 e (norm. 20 e), studerande/arbetslösa för 12 e (norm. 16 e). **Ej Bonus.**

Tioåringen Vilja Vainisto kidnappas för att vara lekkamrat till Rosvola familjens barn, vilket resulterar i den bästa sommaren någonsin! *Me Rosvolat*, som belönats med *Junior Finlandia*, är ett försvarstal för barndomen. Vad gör det om man inte kommer ihåg att äta D-vitamin varje dag när det finns äkta kärlek i familjen.

Lahtis stadsteater, Kirkkokatu 14, Lahtis. Biljetter: Bokningar via telefon och biljettförsäljning ti-lö kl. 11-17, på föreställningsdagen ända till pjäsens början, 0600 30 5757 (1,53 e/min+lna). Biljetter också från Lippupistes verksamhetsställen, ej webbförsäljning. Mer info: www.lahdenkaupunginteatteri.fi

S-
Förmån
50 %

MAMMA MIA! London 2013-2014 cast.

Förtjusande MAMMA MIA! på Svenska Teatern

- Med S-Förmånskortet förköpta biljetter till ägarkundernas förhandsvisning ti 23.9 kl. 19 av musikalen **MAMMA MIA!** på Svenska Teatern för 44/34/22,50/15 e (norm. 88/68/45/30 e). **Ej Bonus.**

Svenska Teatern har äran att visa musikalen *MAMMA MIA!* på sin scen som första finländska produktion. Över 54 miljoner människor världen över har blivit förälskade i musikalen, som baserar sig på ABBAs musik. De magiska berättelserna som återfinns i ABBAs tidlösa låtar driver denna historia om kärlek och vänskap.

Svenska Teatern, Norra esplanaden 2, Helsingfors. Biljetter: Svenska Teaterns biljettkassa, Norra esplanaden 2 (ingång via Mannerheimv.), 09 6162 1411, må-fr kl. 10-18 och lö kl. 12-18, gruppbokningar vardagar kl. 10-16. Mer info: 09 6162 1433, må-fr kl. 10-16. www.svenskateatern.fi

S-
Förmån
3 €

Romeo och Julia på Seinäjoki stadsteater

- Med S-Förmånskortet biljetter till pjäsen **Romeo och Julia** på Seinäjoki stadsteater lö 15.11 och ti 9.12 kl. 19 för 21 e (norm. 24 e). **Bonus på biljetternas pris.**

Romeo och Julia är teaterlitteraturens största kärlekshistoria och en av världens mest spelade pjäser. Trots släkternas gräl för ödet två ynglingar samman och får dem att trotsa sina familjer och den allmänna ordningen. Vinner de ungas kärlek över föräldrarnas ilska och vad är priset på hatet?

Seinäjoki stadsteater, Alvar Aallon katu 12, Seinäjoki. Biljetter: www.netticket.fi, biljettförsäljning 06 416 2600. Teaterns biljettkassa är öppen må-lö kl. 12-17, på föreställningsdagen ända till pjäsens början. Mer info: www.seinajoenkaupunginteatteri.fi

S-
Förmån
5 €

Glamour och stjärnglans på Valkeakoski stadsteater

- Med S-Förmånskortet biljetter till komedin **Tähti ja sen sisko** (stjärnan och hennes syster) vardagar oktober-december kl. 19 på Valkeakoski stadsteater för 23/21/17 e (norm. 28/26/22 e). **Max. 2 biljetter/ S-Förmånskort. Ej Bonus.**

Tähti ja sen sisko är en actionfylld komedi, som utspelar sig i 1930-talets Hollywood.

Filmstjärnan Lily Da Costa är återigen jagad av pressen och hennes rykte är på spel. När skvallertidningarnas journalister har stjärnans villa omringad börjar hon ha slut på medel. Lily, som levtt ett fridfullt liv,

orsakar gråa hår för sin manager Sam och den nya filmens inspelningar är försenade. Lilys tvillingssyster Deborah anländer från landsbygden och är, efter en liten betänketid, färdig att hjälpa. Och så är vi snart i mitten av överraskande situationer och saftiga hemligheter.

Valkeakoski stadsteater, Valkeakoskenkatu 17, Valkeakoski. Biljetter: 040 335 7027, må, on och fr kl. 12-15, ti och to kl. 12-17. Lippupiste 0600 900 900 (1,98 e/min+lna) må-sö kl. 7-22. Lippupistes expeditionsavgift tillkommer. Mer info: www.valkeakoskenteatteri.fi

S-
Förmån
2,50 €

Risto Rappare i Tammerfors

- Med S-Förmånskortet biljetter till pjäsen **Risto Rappääjä ja nukkvieru Nelli** 17.50 e (norm. 20 e). Gäller föreställningar i september och oktober på Ahaa Teatteri. **Ej Bonus.**

Risto Rappääjä ja nukkvieru Nelli är hela familjens spralliga komedi full av vilda händelser och musik. För över 5-åringar.

Ahaa Teatteri, Hatanpään valtatie 6, Tammerfors. Biljetter: 050 3737 918 må-fr kl. 9-15.30, info@ahaateatteri.com och vid dörren före föreställningens början. Föreställningstider och mer info: www.ahaateatteri.com

TEATER & MUSIK

S-
Förmån
2 €

Passion och energi - Terem Quartet

- Med S-Förmånskortet biljetter till Terem Quarts konsert för 28 e (norm. 30 e). Speldagar on 1.10 i Kuopio, fr 3.10 i Tammerfors, lö 4.10 i Åbo och sö 5.10 i Helsingfors. Ej Bonus.

Den världskända kvartetten *Terem Quartet* från S:t Petersburg låter balalajkorna och domrorna ljuda i 2000-talets stil. Musiken överraskar då den fördomsfritt krossar gränserna mellan olika musikgenren. Under turnén i Finland får vi höra bl.a. Bach, Schubert, Rimski-Korsakov, Tchaikovski, Astor Piazzollas passionerade tangor och musik från Fellinis filmer.

Biljetter: www.venajaseura.com
Mer info: www.venajaseura.com,
www.terem-quartet.ru

SHOW

Hisnande imitationsshow

- Med S-Förmånskortet biljetter till Stars Show för 38,50 e (expeditionsavgift ingår) (norm. 45,50 e, expeditionsavgift ingår). Begränsat antal biljetter till förmånspris till föreställningarna i september och oktober. Ej Bonus.

Star Show, som i höstas hade stor framgång på Peacock på Borgbacken, åker nu på Finlandsturné! Föreställningen är en sång- och talimitationsshow med en touch av revy. Skådespelaren Jarkko Tamminen imiterar och gör parodier på över 40 olika kända stjärnor. Vi får se en rad inhemska och utländska ansikten på scenen, alltifrån musikens, sportens och politikens värld. Vi får också se Laura Voutilainen, en dansgrupp känd från tv och ett lysande live-band.

Turnéorter:

- Helsingfors, Borgbacken 4-27.9
- Jyväskylä, Pavijonki 3-4.10
- Åbo, Logomo 9-10.10
- Lahtis, Sibeliushuset 14.10
- Tammerfors, Tammerforshuset 15.10

S-
Förmån
7 €

Biljetter: Åbo, Lahtis och Tammerfors:
www.lippu.fi, 0600 900 900 (1,98 e/min+lna),
H:fors och Jyväskylä: www.lippupalvelu.fi,
0600 10 800 (1,98 e/min+lna).
Mer info: www.starsshow.fi

S-
Förmån
2/5 €

Tampereen Työväen Teatteri presenterar

- Med S-Förmånskortet biljetter till pjäsen Yöllisen koiran merkillinen tapaus (det märklige fallet om nattens hund) lö 27.9 kl. 13 på Tampereen Työväen Teatteri för 23 e (norm. 28 e). Ej Bonus.
- Med S-Förmånskortet biljetter till den finskspråkiga musikalen *Pelle Svanslös på Tampereen Työväen Teatteri* för 18 e (norm. 20 e). Max. 4 bilj./S-Förmånskort. Ej Bonus.

I den bekanta historien äventyrar över tio skådespelare samt den elektroniska musikens magiker *DJMau55*.

Tampereen Työväen Teatteri,
Eino Salmelainen scen,
Hämeenpuisto 28, Tammerfors.
Biljetter: Från biljettkassan vid stora scenen
må-fr kl. 12-19, lö kl. 11-19, 03 2178 222.
Mer info: www.ttt-teatteri.fi

SHOW

S-
Förmån
2 €

Stand up med Mika Eirtovaara

- Med S-Förmånskortet biljetter till stand up-showen Mika Eirtovaara - NAURU pitkästä ilosta! för 26,50/21,50 e (norm. 28,50/23,50 e). Gäller 26.9-13.12 och inkluderar expeditionskostnader. Ej Bonus.

Vad får man om man kombinerar skådespelarens utbildning, FM-idrottarens exploderande rörelseenergi och en svindlande absurd tankevärld? Såklart ett skratt! Stand up-komikern Mika Eirtovaara bevisar under höstens lopp att lång glädje inte alls leder till gråt, utan till en unik två timmars skrattupplevelse. Upp till 33 orter runt om i Finland får uppleva den långa glädjens saliggörande kraft.

Biljetter: Lippupiste, www.lippu.fi,
Biljettjänst, www.lippupalvelu.fi, R-kiosker.
Mer info och turnéorter:
www.suomenstandupclub.fi/mikaeirtovaara

MÅNADENS FILM

S-
Förmån
15 %

Månadens film Magic In The Moonlight

- Med S-Förmånskortet biljetter till Månadens film 1-30.9 vid Finnkinno biografers biljettkassor för 5,95-11,50 e (norm. 7-13,50 e). Max. 4 biljetter/S-Förmånskort. Förmånen kan inte kombineras med andra kampanjer. Ej Bonus.

Woody Allens nya film *Magic in the Moonlight* är en romantisk komedi om en engelsman som får som uppgift att ta reda på om hans vän håller på att bli offer för bedrägeri. Men så blir mannen själv bedragen och förälskar sig. Filmen utspelar sig i södra Frankrike under 1920-talet. Bildvärlden målas upp av flotta herrgårdar, strandbulevarder på Rivieran, jazzkrogar och tidsperiodens trendiga idrottsgrenar. I huvudrollerna får vi se Colin Firth och Emma Stone.

Mer info: www.finnkino.fi

FÖR FAMILJER

S-
Förmån
3,50 €

The Catastrof Brothers

Cirkus Finlandia på turné runtom i landet

- Med S-Förmånskortet biljetter till Cirkus Finlandia 12,50-28,50 e (norm. 16-32 e). Ej Bonus.

Cirkus Finlandia turnerar igen runt omkring i landet med ett alldeles nytt program. Föreställningen inkl. paus räcker cirka 2 timmar.

Turnéorter i september:

- Nokia, må 1.9, ishallplanen kl. 15.30 och 18.30
- Pirkkala, ti 2.9, Loukonlahtiplanen kl. 18.30
- Tammerfors, on-sö 3-7.9, Eteläpuisto, on-fr kl. 18.30, lö-sö kl. 13 och 17
- Kangasala, må 8.9, Pikkolaplanen kl. 15.30 och 18.30
- Valkeakoski, ti 9.9, Kerhomajaplanen kl. 18.30
- Hyvinge, on 10.9, ishallens p-område kl. 18.30
- Järvenpää, to 11.9, sirkusplanen kl. 15.30 och 18.30
- Mäntsälä, fr 12.9, Riihenmäkiplanen kl. 18.30
- Borgå, lö-sö 13-14.9, Suistoplanen lö kl. 17, sö kl. 13 och 17
- Sibbo, må 15.9, skolcentrum kl. 18.30
- Kervo, ti 16.9, Keskuskoulu kl. 18.30
- Tusby, on 17.9, idrottscentrum kl. 18.30
- Klövskog, to 18.9, lågstadieplanen kl. 15.30 och 18.30
- Grankulla, fr 19.9, Sahara kl. 15.30 och 18.30
- Lojo, sö 21.9, strandplanen kl. 13 och 17
- Nummela, ti 23.9, planen på Väinämöisentie kl. 15.30 och 18.30
- Kyrkslätt, on 24.9, Gesterby plan kl. 15.30 och 18.30
- Helsingfors, ti-sö 26.9-2.11, Kajsaniemi ti-fr kl. 18.30, lö-sö kl. 13 och 17.

Förändringar möjliga. Kontrollera på webben. Biljetter: Cirkusens biljettkassa kl. 12-13 på föreställningsdagarna samt 2 timmar före föreställningen.

Förköp: www.lippupalvelu.fi, (expeditionsavgift tillkommer). Mer info om turnéorterna: www.sirkusfinlandia.fi

FÖR FAMILJER

S-
Förmån
3-5 €

Ännu hinner du till Borgbacken

- Med S-Förmånskortet Hupiåkbänd hos Sokos och Prisma för 34 e (på Borgbacken 37-39 e). Förmånen gäller fram till 19.10. Ej Bonus.

Borgbackens nya åkattraktion KINGI bjuder på 75 meters fritt fall. Finlands populäraste nöjespark har Nordens största urval av åkattraktioner. Därtill kan man njuta av smakupplevelser av hög kvalitet och underhållande program. Fritt inträde under nöjesparkens hela säsong.

Borgbacken, Tivoligränden 1, Helsingfors. Åkbänd: Sokos och Prisma i hela landet. Mer info: www.linnanmaki.fi

S-
Förmån
5 €

Julgubbens värld - Santa Claus World på Borgbacken

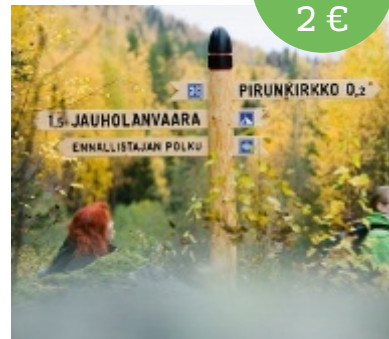
- Med S-Förmånskortet familjebiljett (2 vuxna + 2 barn eller 1 vuxen + 3 barn) till Borgbackens Santa Claus World för 15 e (norm. 20 e). Ej Bonus.

I sommar öppnar Borgbacken dörrarna till Julgubbens fascinerande värld med magisk stämning från Korvatunturi.

Borgbacken, Santa Claus World, Tivoligränden 1, Helsingfors. Biljetter: vid entrén och på adressen www.santaclausfinland.fi/santaclausworld Mer info: www.santaclausfinland.fi

EVENEMANG

S-
Förmån
2 €

Motionsglädje i Kolis landskap

- Med S-Förmånskortet deltagaravgiften till Koli347 - Liikunnan Iloa-friluftsjiippot lö 20.9 i Koli: vuxna 14-20 e (norm. 16-22 e) och barn 4-12 år 8 e (norm. 10 e). Ej Bonus.

I priset ingår guidning på rutterna (start kl. 10 och 13), uppfrysning vid lägereldarna, fritt inträde till utsiktshissen, en Koli347-medalj och tillgång till bastu.

Kolis mångsidiga rutter erbjuder upplevelser för alla under hela familjens friluftsjiippo. Ge dig ut på rutterna tillsammans med sakkunniga guider eller i egen takt och njut av landskapet. Rutterna löper genom Kolis varierande terränger i bedärande höstfärger.

Koli347 - Liikunnan Iloa, Ylä-Kolintie 39, Koli. Mer info: www.pokali.fi/koli347

Inkvarteing under jiippet på Break Sokos Hotel Koli med S-Förmånskortet från 122 e/dygn i dubbelrum, 020 1234 662, sales.koli@sokoshotels.fi, www.sokoshotels.fi

EVENEMANG

Internationell tävling i konståkning i Esbo

- Med S-Förmånskortet biljetter till Finlandia Trophy All Event inklusive expeditionskostnader från 43,50 e (norm. 48,50 e) och barn 4-12 år 27,50 e (norm. 32,50 e). Tävlingen äger rum fr-sö 10-12.10 på Barona Arenan. Ej Bonus.

I den internationella tävlingen och familje-evenemanget Finlandia Trophy har man under de senaste åren fått skåda dagens hetaste konståkarstjärnor - t.o.m. OS-vinnare och världsmästare. Kom och njut av de internationella och finländska konståkarnas prestationer och tävlingsstämning.

ANTTI LEHTO

S-
Förmån
5 €

Finlandia Trophy, Idrottsparksvägen 3, Esbo. Biljetter: 0600 10 800, www.lippupalvelu.fi. Tilläggsavg. 3 e/biljett för biljetter sålda vid entrén. Mer info: www.finlandiatrophy.com

PÅ RESA

S-
Förmån
5 €

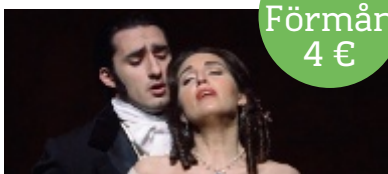
Fartfylld kabaré i Tallinn

- Med S-Förmånskortet kabaréresa med Eckerö Line 24.10, 20.11 och 27.11 på Original Sokos Hotel Viru i dubbelrum, frukost på hotellet, biljett till kabarén (inkl. välkomstdryck och tre rätters middag) samt inträde till nattklubben Amigo.

I priset ingår båtresa med hyttplatser på m/s Finlandia, inkvartering på Original Sokos Hotel Viru i dubbelrum, frukost på hotellet, biljett till kabarén (inkl. välkomstdryck och tre rätters middag) samt inträde till nattklubben Amigo.

Bokningar och mer info: 06000 4300 (1,75 e/svarat samtal+lna/msn).

S-
Förmån
4 €

Kulturreresa till Tallinn

- Med S-Förmånskortet kulturreresa med Viking Line till Tallinn från 102 e/pers./dygn/dubbelrum (norm. 106 e/pers.). Bonus på resans hela pris.

I priset ingår personbiljett H:fors-Tallinn-H:fors, övernattnig på Original Sokos Hotel Viru i Standard-rum, frukost på hotellet och biljett till valbar föreställning (fr 10.10 *Carmen*, lö 25.10 *Tosca*, on 5.11 *Czardasfurstinnan*, fr 28.11 *La Traviata* och to 4.12 *Tannhäuser*). Begränsat antal platser. Rätten till ändringar förbehålls.

Bokningar och mer info: www.vikingline.fi/s-kortti eller Viking Lines försäljningsservice, 0600 41577 (1,75 e/besvarat samtal+lna/msn), booking@vikingline.com. Produktkod FSOPER.

S-
Förmån
2,30 €

Skönhetsmässa i Tallinn

- Med S-Förmånskortet kaffe eller te avgiftsfritt (norm. 2,30 e) i Original Sokos Hotel Viru Amarillo-restaurang då du köper kaffe eller te och bakelse. Gäller under Pohjolan Matkas skönhetsmässore. Bonus på resans hela pris.

Resa till Skönhetsmässan i Tallinn 11-12.10 från 142 e/pers. från Helsingfors. I priset ingår båtresa H:fors-Tallinn-H:fors, buss-transporter i Tallinn enligt programmet, inträdesavgift till Tallins skönhetsmässa, en finskspråkig guides tjänster från hamnen till skönhetsmässan, övernattnig i delat dubbelrum och buffé-frukost på Original Sokos Hotel Viru samt intäde till Virus nattklubb (ej under specialevenemang). Anslutningstransport från flera orter till hamnen mot tilläggsavgift.

Bokningar och mer info: www.pohjolanmatka.fi/erikoismatkat eller Pohjolan Matkas resebyråer, 0201 303 303 (samtalspriser från fast anslutning 8,35 cent/samtal+7,02 cent/min., mobiltelefon 8,35 cent/samtal+17,17 cent/min.). Expeditionsavgift 12 e/bokning, bokningar via internet utan expeditionsavgift. Rätten till förändringar förbehålls.

S-
Förmån
5 €

Till hantverksmässan i Stockholm

- Med S-Förmånskortet på Pohjolan Matkas resa till Syfestivalen i Stockholm 5 e per passagerare att spendera på båten. Bonus på resans hela pris.

Resa till Syfestivalen i Stockholm med Viking Line 23-25.10 från 68 e/pers./C4-hytt från Helsingfors. I priset ingår kryssning i valbar hyttklass, mässbiljett till handarbetsmässan Syfestivalen, buss-transporter i Stockholm enligt programmet samt en finskspråkig guides tjänster. Anslutningstransport från tiotal orter till hamnen mot tilläggsavgift.

Bokningar och mer info: www.pohjolanmatka.fi/erikoismatkat eller Pohjolan Matkas resebyråer, 0201 303 303 (samtalspriser från fast anslutning 8,35 cent/samtal+7,02 cent/min., mobiltelefon 8,35 cent/samtal+17,17 cent/min.). Expeditionsavgift 12 e/bokning, bokningar via internet utan expeditionsavgift. Rätten till förändringar förbehålls.

Stjärnstämning på Viking Grace

- Med S-Förmånskortet på Pohjolan Matkas kryssning Tähtenä merellä (Stjärna på havet) 5 e per passagerare att spendera på båten. Bonus på resans hela pris.

Tähtenä merellä-kryssningen med Viking Grace 8-9.10 från 13 e/pers./14-hytt från Åbo hamn. I priset ingår kryssning i valbar hyttklass och ett mångsidigt program under kryssningen, som stjärnartist Suvi Teräsniska. Anslutningstransport från tiotal orter mot tilläggsavgift.

Bokningar och mer info: www.pohjolanmatka.fi/smatkat eller på Pohjolan Matkas resebyråer, 0201 303 303

S-
Förmån
5 €

(samtalspriser från fast anslutning 8,35 cent/samtal+7,02 cent/min., mobiltelefon 8,35 cent/samtal+17,17 cent/min.). Expeditionsavgift 12 e/bokning, bokningar via internet utan expeditionsavgift. Rätten till ändringar förbehålls.

BO PÅ HOTELL

S-
Förmån
25–38 €

Ålands varma höst lockar

- Med S-Förmånskortet rum för två personer sö-to 1.9–21.12 på Hotell Savoy i Mariehamn i Standard-rum 80 e/rum/dygn (norm. 105–118 e) eller Superior-rum 120 e/rum/dygn (norm. 145 e). Bonus på inkvarteringspriset.

I priset ingår inkvartering och frukost.

Övernatta bekvämt i Mariehamn centrum i nyligen renoverade Hotell Savoy, som är beläget på promenadavstånd från hamnen, butikerna i centrum, caféer, Sjöfartsmuseet och Mariebad-spa.

Hotell Savoy,
Nygatan 10, Mariehamn.
Bokning av inkvartering: www.alandhotels.fi,
kampanjkod SYKSY.
Mer info: 018 15 400, info@alandhotels.fi

Tjurfest på Bomba

- Med S-Förmånskortet inkvarteringspaket från 59 e/pers./dygn i dubbelrum (norm. 63,50 e) 20–21.9 på Break Sokos Hotel Bomba i Nurmee.

I priset ingår inkvartering, frukost, inträdesbiljett till Tjurfesten och en oxportion. Huvudartist på tjurfesten är Kake Randelin.

Break Sokos Hotel Bomba,
Tuulentie 10, Nurmee.
Bokningar och mer info: 020 1234 908,
myynti.bomba@sokoshotels.fi,
bokningskod: Härkäjuhl

S-
Förmån
4,50 €

S-
Förmån
9 €

Musikalen Katri Helena i Kouvola

- Med S-Förmånskortet inkvarteringspaket fr 12.9, lö 13.9, lö 20.9 och fr 26.9 på Original Sokos Hotel Vaakuna i Kouvola från 78,50 e/pers./dygn i dubbelrum (norm. 87,50 e).

Priset inkl. inkvartering, frukost och biljett till Katri Helena-musikalen.

Katri Helena-musikalen tar dig genom åren. Som viktig del av den nostalgiska och roliga historien hör vi bekanta hitter framförda fräckt och energifyllt.

Original Sokos Hotel Vaakuna Kouvola,
Hovioikeudenkatu 2, Kouvola.
Bokningar och mer info: 020 1234 651
(8,35 cent/samtal+7,17 cent/min).
Mer info om teatern: www.kouvolanteatteri.fi

ÖVRIGA FÖRMÅNER

S-
Förmån
15 %

Fantastisk bokhöst hos Elisa Kirja

- Med S-Förmånskortet en 15 % rabatt på en normalprissatt bok under september hos Elisa Kirja. Ej Bonus.

Elisa Kirja är Finlands största e-bokstjänst där du hittar tusentals ljud- och e-böcker. De intressantaste nyheter och mest lästa favoriterna fås lätt till pekplatta eller telefon.

Urval: elisa.fi/kirja, förmånskod: SETU0914

ÖVRIGA FÖRMÅNER

Tänderna i skick hos Oral

- Med S-Förmånskortet tandundersökning för 39 e (norm. 61/64 e), FPA-ersättning 20 e avdras ifall man inte fått FPA-ersättning i granskning år 2014. Förmånen i kraft fram till 30.9. Gäller ej granskning/konsultation hos specialtandläkare. Innehåller ej expeditionsavgifter eller andra åtgärds kostnader. Bonus på granskningens pris.

Tidsbeställning och mer info:
www.oral.fi, 010 400 3400,
fast telefon 0,0835 e/samtal.+0,06 e/min,
mobiltelefon 0,0835 e/samtal.+0,1717 e/min.

S-
Förmån
10 %

Första hjälpen till hands

- Med S-Förmånskortet förstahjälpenväska 36 e + leveransavgifter (norm. 40 e + leveransavgifter) i Finlands Röda Kors butik. Ej Bonus.

Förstahjälpenväskan, som innehåller alla de viktigaste förstahjälpenredskapen, lämpar sig perfekt till hemmet, bilen eller stugan. En utmärkt presentidé för en ung som flyttar hemifrån eller för den som just fått sin första bil.

Beställningar: www.rodakorsbutiken.fi, för S-Förmånen ange förmånskod 4MVEV3N5 på beställningskupongen, per tfn 020 701 2211 eller i Finlands Röda Kors butik, Fabriksg. 1 A, Helsingfors. Öppet må-fr kl. 10–16.

NYHETER

Veikkaus snabbspel vid Prismas kassa

Lotto, Viking Lotto, Keno och Jackpot kan spelas som så kallade snabbspel i kassorna i alla Prisma-affärer och i vissa S-marketer och Sale-affärer.

Under sommaren försågs kassorna med rödfärgade Veikkaus Express-ställningar med spelkuponger värda upp till 10 euro.

Spelsortimentet varierar mellan affärerna. Vid snabbspel genereras spelnumren av ett datorprogram, vilket innebär att kunden inte själv kan välja numren. Eventuell vinst betalas in på kundens spelkonto (förutsätter att Veikkaukortet företes vid köpet). Vinsten kan även lyftas på Veikkaus försäljningsställen.

MÅNADENS FRÅGA

Ägarkundernas frågor besvaras av serviceexpert Kirsi Qvarnström.

Inloggning på Oma S-kanava med mobilcertifikat. Vad handlar det om?

Nu kan man logga in på tjänsten Oma S-kanava med S-Bankens webbanksoder, S-koden och det telefonbaserade mobilcertifikatet.

Mobilcertifikatet, som ansluts till telefoninnehavarens SIM-kort, fungerar som elektroniskt identitetsbevis. Certifikatet möjliggör säker identifiering (autentisering) vid elektronisk ärendeskötsel. Tjänsten fungerar i alla mobiltelefoner.

Autentiseringen med mobilcertifikat är, i likhet med identifieringen med bankkoder, en så kallad stark autentisering. Certifikatet kan användas för autentisering i många webbtjänster som alternativ till bankernas TUPAS-autentisering. Mobilcertifikatet är lättare att använda än TUPAS-identifieringstjänsten - det enda som behövs är en mobiltelefon och en självvald PIN-kod som anges vid identifieringen.

Mobilcertifikatet registreras hos den egna telefonoperatören, som också ger närmare information om användningen av certifikatet.

S-gruppens ägarkundstjänst 010 765 859 (0,0835 e/samtal + 0,1209 e/minut) betjänar i alla ägarkundsfrågor må-fr kl. 8-20. Respons kan ges via responsidan www.s-kanava.fi.

Hälsningar från handelslaget
I denna spalt presenteras
handelslagen inom S-gruppen.
Den här gången står
HOK-Elanto i turen.

TEXT KATRI RIIHIVAARA

Hundra år i stan

HOK-Elanto och dess föregångare har varit en del av stadsbilden i över hundra års tid. I dag har handelslaget omkring en halv miljon ägare i huvudstadsregionen.

Fästän HOK-Elantos verksamhetsområde endast täcker en procent av Finlands yta har handelslaget över 300 verksamhetsställen och drygt 6 000 anställda. Utöver den egna personalen sysselsätter HOK-Elanto årligen omkring 1 300 personer indirekt via olika byggprojekt. HOK-Elanto, som är Finlands största handelslag, har cirka 583 000 ägare.

”Vi har varit en del av stadsbilden i över hundra års tid. När vi talar om stan avser vi hela vårt verksamhetsområde”, säger HOK-Elantos informationschef **Ralf Nyberg**.

I HOK-Elantos urbana verksamhetsmiljö finns väldigt lite primärproduktion, men många varuproducenter. Handelslaget strävar efter att bereda plats för de lokala producenternas varor i butikshyllorna.

”Företaget Chef Wotkin’s, som bedriver köttföreläring i Sörnäs i Helsingfors, har en specialdisk i Sokos varuhus i centrala Helsingfors och ett verksamhetsställe i Prisma-affären i Östra centrum. I handelslagets övriga Prisma-affärer saluförs köttprodukter från Sibboföretaget Pajuniemi, mejeriprodukter från Arla Ingman och bakverk från lokala bagerier.”

HOK-Elanto har en synlig roll vid många lokala evenemang. Handelslaget samarbetar med bland annat Helsingfors festspel, Nationalteatern och Ateneum och arrangerar arbetlivskurser för ungdomar inom ramen för projektet Ansio i samarbete med Helsingfors stads ungdomscentral.

Företagsbyn i anslutning till Tekniska museet har en Alepa-affär, i vilken barn och ungdomar kan stifta bekantskap med dagligvaruhandeln.

LÄSARTÄVLING

Tyck till och vinn Pentiks påslakanset Syreeni

Bland dem som deltar i läsartävlingen i september lottar vi ut Pentiks påslakanset Syreeni (lakan och örngott i bomull för två personer). Påslakanens mått är 150 x 210 cm och örngottens mått är 55 x 65 cm. Mönstret bär formgivare **Liina Harjus** signatur.

Vilken av artiklarna i denna tidning

- a) gillade du allra mest
- b) har du mest nytta av
- c) tycker du är onödig

Vinsten i julinumrets läsartävling, ett S-gruppens presentkort värt 500 euro, gick till Jari Holmberg (Reso). Ron Liljendal (Borgå) och Tanja Vesterinen-Pohjosaho (Jyväskylä) vann familjepaket till Borgbacken. Gratulerar alla vinnare!

I utlottningen deltar både Samarbetes, Yhteishyväs och HOK-Elanto Yhteishyväs läsare.

Så här svarar du:

Delta på webbplatsen www.yhteishyväs.fi/osallistu eller posta svarskortet senast **15.9.2014** till adressen: Samarbetes redaktion, Läsartävling 9/2014, PB 99, 00002 Helsingfors. Vinnarnas namn publiceras i nr 11/2014. Om du svarar med postkort, skriv artiklarnas sidnummer på kortet.

S-GRUPPEN: HANDELSLAG

HANDELSLAG SOM ÄR MED I BONUSSYSTEMET

HANDELSLAGETS NUMMER / REGIONHANDELSLAG

- 2195 **Ok Varuboden-Osla Hlg.**, PL 35, 01531 VANDA, 010 762 6000
- 0117 **Helsingfors Handelslag Elanto**, PB 53, 00441 HELSINGFORS, 010 766 0210
- 1341 **Handelslaget KPO**, PB 516, 67101 KARLEBY, 020 780 7065
- 1310 **Etelä-Pohjanmaan Ok**, PB 70, 60101 SEINÄJOKI, 010 764 9200
- 1233 **Suur-Seudun Ok, SSO**, Prismantie 2, 24800 HALIKKO, 075 3030 1010
- 1240 **Turun Ok**, PB 186, 20101 ÅBO, 010 764 4999

ÖVRIGA LOKALHANDELSLAG

HANDELSLAGETS NUMMER / LOKALHANDELSLAG

- 1362 **Bergö Ahl**, 66220 BERGÖ, 06 343 0010
- 1262 **Brändö Ahl**, 22920 BRÄNDÖ ÅLAND, 018 561 07
- 1269 **Kumlinge Ahl**, 22820 KUMLINGE, 018 55 485
- 1372 **Petsmo Hlg.**, 66540 PETSMO, 06 346 6204
- 1346 **Småbönders Hlg.**, 68750 SMÅBÖNDERS, 06 867 6639
- 1275 **Sottunga Ahl**, 22720 SOTTUNGA, 018 55 127

ADRESSÄNDRINGAR

Medlemmar i handelslag som är med i bonussystemet: Vi uppdaterar adresserna i S-gruppens ägarkunds- och kundregister via Befolkningsregistercentralens befolkningsdatasystem. Ifall du har gjort en officiell flyttanmälan till magistraten och du inte har i kraft ett förbud mot adressförändring, uppdateras adressen automatiskt och du behöver inte göra en separat anmälan om adressändring till oss. I annat fall, vänligen kontakta S-gruppens verksamhetsställe. Du kan kontrollera din adress via Oma S-kanava (www.s-kanava.fi).

Lokalhandelslag som inte är med i bonussystemet: Meddela din nya adress till ägarkundstjänsten hos ditt eget handelslag (se listan intill).

Observera:

Adressändring eller annullering av ägarkundspost kan inte göras via Samarbetes redaktion.

Adresskörningen utförs i början av månaden. Eftersom ägarkundsposten skickas ut vid månadsskiftet kan nästa försändelse eventuellt ännu gå till gammal adress.

S-GRUPPENS ÄGARKUNDSTJÄNST

010 76 5859 (0,0835 e/samtal + 0,1209 e/minut) betjänar i alla frågor som berör ägarkundsposten må-fr kl. 8-20. Respons på både svenska och finska kan ges via responsidan på www.s-kanava.fi.

samarbete

106:e årgången ISSN 0036-3715

Upplaga 54 034 (medelnettoppplaga 2013, LT)

Medlem i Tidskrifternas Förbund

UTGIVARE

Centrallaget för Handelslagen i Finland,

PB 1, 00088 S-gruppen

Telefon 010 76 8011

Telefax 010 76 80380

E-post fornamn.efternamn@sok.fi

S-gruppens ägarkundstjänst

010 765 859 (0,0835 e/samtal + 0,1209 e/minut)

Chefredaktör Kai Ovakainen

Mediechef Kristiina Lindh (alternerningsledig)

Konceptchef Tanja Kallio

Matbilagan/konceptchef Sanna Autio

Producent Enna Koivunen

Ägarkundssidorna Nina Räisänen

Annonsbokning Maija Owie

REDAKTION

Alma 360

Alvar Aaltos gatan 3 C, 00100 Helsingfors

Postadress PB 502, 00101 Helsingfors

Telefon 010 665 102

Telefax 010 665 2533

E-post fornamn.efternamn@alma360.fi

Konceptchef Kaisa Mikkola

Producent Marina Ahlberg

AD Mika Soikkeli

Grafiker Esa Laukkanen, Pauli Salmi

Bildredaktör Sarri Kukkonen

Omslagsbild Juuso Paloniemi, Pauli Salmi

TRYCKERI Hansaprint/SA 9/2014

REPRO Aste Helsinki Oy

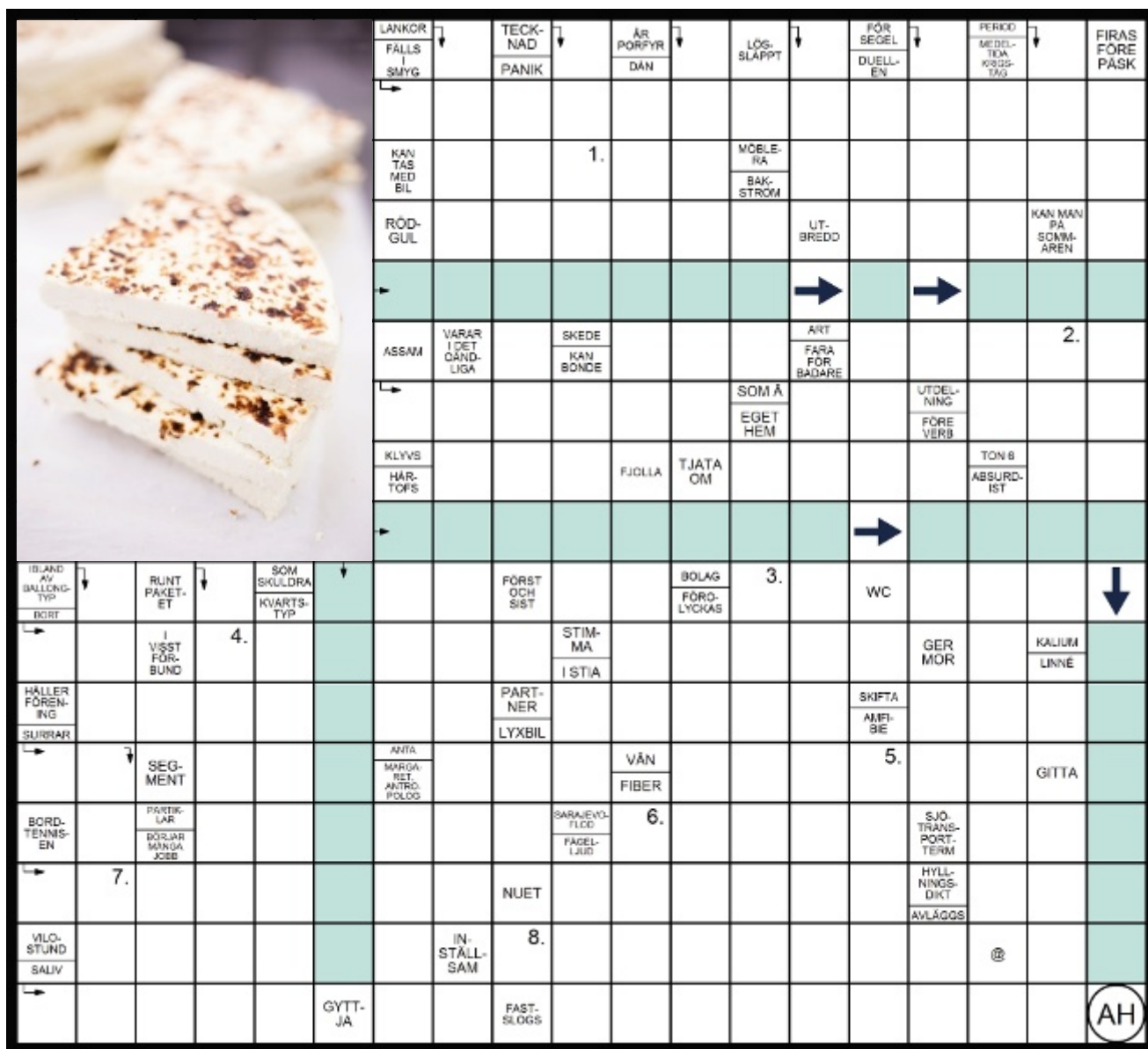
Ägarkundsposten är inslagen i PE-LD-plast. Plasten kan återvinnas som material eller utnyttjas som energi. Det finns regionala skillnader vad gäller möjligheterna till nyttoanvändning av plasten.

Svenska medlemmar i tvåspråkiga regionhandelslag får Samarbete som ägarkundsförmån.

Nummer 10/2014 utkommer 30.9.2014.

Redaktionen ansvarar ej för icke-beställt material. Redaktionen tar INTE emot adressändringar, prenumerationer eller uppsägningar. Vänligen vänd Dig till ditt regionhandelslag, se listan invid.

Produktsortimentet kan variera mellan våra butiker. Vänligen kontrollera tillgång i din egen butik.

Svara senast **15.9.2014** på blanketten som finns på webbadressen www.yhteishyva.fi/osallistu eller skicka nyckelordet (8 bokstäver) per post till adressen: Samarbetes redaktion, Kryss 9, PB 77, 00002 Helsingfors.

Kom ihåg att ange ditt namn och din adress. Bland alla lösningar lottar vi ut ett S-gruppens presentkort värt 40 euro.

Sänd inte annan post i samma kuvert.

Namn:

Adress:

Postnr och ort:

Hjälpkedjan börjar med dig!

I Hungerdagen 18–20.9 kan alla delta. Då ordnas en insamling till FRK:s katastroffond, med vars medel Röda Korset hjälper både i Finland och utomlands. Vad kunde du göra, ensam eller med kompisarna?

Mer information: skanna QR-koden här intill med din telefon eller besök webbplatsen hungerdagen.fi!

